

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VÝZNAMNÍ ČEŠTÍ PŘEKLADATELÉ ITALSKÉ PRÓZY A
POEZIE V LETECH 1800 – 1900**

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Josef Prokop, Ph.D.

Autorka práce: Radana Havrdová

Studijní obor: Italský jazyk

Ročník: 4.

2013

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma *Významní čeští překladatelé italské prózy a poezie v letech 1800 – 1900* jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice, 13. července 2013

Radana Havrdová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce PhDr. Josefu Prokopovi, Ph.D. za poskytnuté rady, čas a trpělivost během konzultování této práce, a panu doc. PhDr. Jiřímu Pelánovi, Ph.D. za cenná doporučení.

ANOTACE

Bakalářská práce je zaměřená na téma *Významní čeští překladatelé italské prózy a poezie v letech 1800 – 1900*.

Práci jsem rozdělila do dvou částí. První část mapuje vztahy, které byly v této době mezi Itálií a Čechami. Druhá část se zaměřuje na historii překladu, zvláště pak českého překladu, na překládanou literaturu a na konkrétní české překladaatele z italštiny tohoto období, na jejich životy, působnost, tvorbu a zájmy, a především na jejich překlady.

Bakalářská práce obsahuje resumé v italštině.

KLÍČOVÁ SLOVA

Česko-italské vztahy v 19. století, dějiny českého překladu, čeští překladaatelé z italštiny 19. století, italská literatura.

ANNOTATION

The Bachelor thesis is focussed on the topic *Important Czech translators of italian prose and poetry between 1800-1900*.

The thesis is divided into two parts. The first part describes the relations between the Italy and the Bohemia. The second part is focussed on the history of the translation, especially on the history of the czech translation, on the concrete translators of italian prose and poetry in this period of time, on their life, interests, fields of action and activities, and on the concrete translations.

The bachelor thesis contains the summary in Italian.

KEY WORDS

Relations between the Italy and the Bohemia, history of the czech translation, czech translators in the 19th century, italian literature.

OBSAH

1. ÚVOD.....	8
2. METODOLOGICKÁ POZNÁMKA	10
3. VZTAHY MEZI ITÁLIÍ A ČECHAMI.....	12
4. PŘEKLAD	15
4.1. Evropský obrozenský překlad.....	15
4.1.1. Klasicismus	15
4.1.2. Romantismus.....	16
4.2. Český obrozenský překlad.....	18
4.3. Český poobrozenský překlad	20
5. PŘEKLÁDANÁ LITERATURA.....	21
5.1. Dřívější literatura	22
5.1.1. Literatura 13. a 14. století	22
5.1.2. Osvícenství.....	22
5.2. Současná literatura	23
5.2.1. Realismus a verismus.....	23
5.2.2. Estetismus	23
5.3. České překlady z italštiny.....	24
5.3.1. Operní libreta.....	24
5.3.2. Poezie.....	25
5.3.3. Próza	26
6. ČEŠTÍ PŘEKLADATELÉ ITALSKÉ LITERATURY	27
6.1. Vincenc Pavel Žák	27
6.2. Prokop Ondrák.....	31
6.3. František Doucha	33
6.4. Jaroslav Vrchlický.....	35
6.5. Matěj Netval	44
6.6. Václav Hanus	46
7. ZÁVĚR.....	53
8. RESUMÉ	54
9. REJSTRÍK PŘEKLÁDANÝCH SPISOVATELŮ	55
10. REJSTRÍK PŘEKLÁDANÝCH DĚL.....	56

11. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJE	57
12. PŘÍLOHY	60

1. ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce jsou *Významní čeští překladatelé italské prózy a poezie v letech 1800-1900*. Ač se to zprvu nezdá, téma je to poměrně obsáhlé. Rozhodla jsem se tedy pro to, že vyberu pouze ty překladaatele italské literatury, jež rozsahem svých překladů, či jejich kvalitou vyčnívali nad ostatními.

Devatenácté století je obdobím, kdy se z italského jazyka do českého začíná teprve překládat, českých překladaatelů z italštiny proto není mnoho. I když se může zdát, že si s prvním odstavcem protiřečím, není tomu tak. Téma je rozsáhlé hlavně díky tomu, že na něj může být nahlíženo z různých perspektiv, a tudíž může být zpracováno různými způsoby. Jak již z názvu tématu vyplývá, ve své práci se budu zabývat hlavně překladaateli italské prózy a poezie. Sem patří například J. E. Purkyně, jemuž jsem se v práci nevěnovala, ale ráda bych ho alespoň zde zmínila, neboť byl prvním překladaatelem Tassova *Osvobozeného Jeruzaléma*, jehož vydání si na poslední chvíli rozmyslel, a tak byl za jeho života publikován pouze první zpěv. Kromě prózy a poezie se hojně překládala také libreta, která se u nás ve větší míře vyskytla po roce 1824, přesněji mezi lety 1824-28, a v nichž se mohla uplatnit hudebnost českého jazyka. Mezi překladaatele italských libret patří například J. K. Chmelenský, hudební, divadelní a literární kritik, ale také český básník, jenž k nám uvedl libreta k operám jako je *Kouzelná flétna*, *Lékař*, či *Pomsta*. Dalším libretistou je Josef Doucha, jenž přeložil libreto k opeře *Tankred* od Gioachina Rossiniho, a jehož překlady bývají často připisovány jeho jmenovci Františku Douchovi, o němž budu hovořit později.

Svou bakalářskou práci jsem rozdělila do dvou částí. První část je zaměřena na vzájemné vztahy mezi českými zeměmi a Itálií v 19. století a také na to, jak se obě země navzájem ovlivňovaly. V druhé části se budu zabývat dějinami českého překladu, literaturou, která se v tomto období překládala, a nakonec samotnými překladaateli, konkrétně tedy Vincencem Pavlem Žákem, Prokopem Ondrákem, Františkem Douchou, Jaroslavem Vrchlickým, Matějem Netvalem a Václavem Hanusem. Jelikož je většina těchto překladaatelů pro mnohé neznámá, bylo mým cílem seznámit čtenáře jak s jejich životy, tak s původní literární tvorbou a především s jejich překlady. Na základě toho jsem pak mohla určit, zda jejich vlastní tvorba koresponduje s výběrem překládaných děl, či nikoliv. Překladaatelé jsou seřazeni chronologicky podle data narození, jejich překlady jsem pak seřadila v abecedním pořádku dle jména autora v kapitolách věnovaných jednotlivým překladaatelům. Kromě toho

se zde zmiňuji i o recenzích daných překladů. V příloze pak naleznete titulní strany alespoň některých překladů.

2. METODOLOGICKÁ POZNÁMKA

Jelikož je mé téma ohraničeno lety 1800-1900, musela jsem si nejprve ujasnit, zda se budu věnovat překladatelům, kteří se v tomto období narodili, nebo těm, kteří v této době vydávali své překlady. Nakonec jsem po konzultaci s vedoucím práce dospěla k závěru, že se budu zabývat těmi, kteří v těchto letech překládali.

Prvním důležitým krokem mé práce bylo nalézt české překladaatele z italštiny z této doby. Ač se mi to zprvu zdálo jako nelehký úkol, ve výsledku to složitě vůbec nebylo. Na některé překladaatele jsem narazila v doslovu po přečtení českých překladů italských autorů. Další jsem našla v Databázi českého uměleckého překladu a v neposlední řadě se mi dostalo doporučení od Jiřího Pelána, který můj seznam o nějaké překladaatele doplnil, naopak mi sdělil, že překladaatelská činnost některých z nich spadá až do století dvacátého, tudíž jsem je musela ze svého seznamu vyškrtnout.

V *Lexikonu české literatury* jsem pak našla kompletní bibliografii zmíněných překladatelů, odkud jsem také čerpala údaje o jejich životě, jelikož pramenů o těchto osobnostech není mnoho. Poté, co jsem si vytvořila ucelený seznam všech jejich překladů, musela jsem si ověřit dostupnost těchto překladů. To se mi podařilo zjistit v katalogu NKC¹ a SKC² a také v katalogu Ústavu pro českou literaturu AV ČR³. Většinou se však jedná již o archivní exempláře s omezenou dostupností, tudíž jsem všechny monografie a časopisy musela prostudovat ve studovnách Národní knihovny ČR v Praze, ve studovně Centrálního depozitáře NK ČR v Praze a v Ústavu pro českou literaturu AV ČR taktéž v Praze. Velké množství překladů je však dostupné i v digitalizované podobě na internetu, konkrétně tedy na stránkách Digitální knihovny Kramerius NK ČR.

U překladů mne zajímalo místo, rok a číslo⁴ vydání, jméno nakladatele, dále to, zda jsou přítomny předmluvy či doslovy, v nichž autor ve většině případů píše o důvodech svého výběru a o použitých překladaatelských metodách, a zda se v nich vyskytují nějaké poznámky pod čarou, či vysvětlivky. Na problém jsem narazila u Františka Douchy, který své překlady publikoval časopisecky, alespoň co se týče překladů z italštiny, což do značné míry ztížilo mé pátrání. V jeho případě se mi tedy tyto překlady nepodařilo nalézt, jedním z důvodů je možná

---

¹ NKC – katalog Národní knihovny ČR

² SKC – souborný katalog ČR

³ AV ČR – Akademie věd ČR

⁴ Pokud u překladu není uvedeno číslo vydání, znamená to, že se jedná o vydání první.

i to, že *Ottův slovník naučný* a *Lexikon české literatury* uvádějí pouze názvy časopisů a rok vydání, v nichž tyto překlady vyšly, nikoliv ročník a číslo vydání.

V podstatě se jedná o jakýsi bibliografický slovník, jehož úkolem je seznámit s životy tehdejších významných českých překladatelů z italštiny a podat přehled o jejich překladech.

3. VZTAHY MEZI ITÁLIÍ A ČESKÝMI ZEMĚMI

Abych vytvořila jakýsi přehled o tehdejší době, přišlo mi vhodné zmínit se o vzájemných vztazích mezi českými zeměmi a Itálií a také o tom, jak se obě země vzájemně ovlivňovaly.

Itálie je po mnoho desetiletí terčem českého badatelského zájmu.⁵ Ač si to mnohdy ani neuvědomujeme, počátky vzájemných česko-italských a italsko-českých vztahů lze vystopovat již v 9. století, kdy se jednalo nejprve o vztahy v rámci římského císařství a církevního univerzalizmu. V historii se nenajde jediné období, v němž by se Italové a Češi nesetkali. Rámec všech styků tvoří dějiny českých zemí a složitý politický vývoj Apeninského poloostrova, jenž byl rozdroben na několik menších či větších států, který v 19. století vyvrcholil sjednocením Itálie a následným vytvořením samostatného Italského království. Tento vývoj podmiňoval intenzitu vzájemných setkání, určoval jejich náplň a možnosti. V prvních desetiletích existence novodobého italského státu (1861-1918) byly vztahy z české strany nadále určovány příslušností k rakousko-uherské monarchii a teprve po vzniku samostatného Československa v roce 1918 mohly oba státy rozvíjet svou spolupráci na úrovni mezinárodních vztahů. Za úspěšnou kapitolu vzájemných vztahů pak lze považovat období první republiky. Roku 1922 vznikl jako jeden z prvních orgánů mezinárodní spolupráce Ústav italské kultury v Praze s bohatou knihovnou. Založena byla také Italsko-československá liga v Praze, která měla mnoho poboček v řadě měst u nás. Byly založeny spolky a sdružení zaměřené především na studium jazyka, byly vydávány časopisy (*Rivista italiana di Praga*), které publikovaly příspěvky českých i italských odborníků, zaměřených na působení Italů v Čechách a na jejich vliv na českou kulturu. Na tyto bohaté tradice navazuje Italský kulturní institut společně s velvyslanectvím, díky nimž vychází periodikum *La Nuova rivista italiana di Praga*, zaměřené na vzájemné vztahy.

Na počátku vzájemných vztahů stáli čeští světci a panovníci, později to byli kněží, umělci, řemeslníci, studenti a obchodníci. Itálie coby kolébka mnoha náboženských řádů – vznikl zde například Řád augustiniánů, Řád menších bratří, jehož členové jsou nazýváni františkány, nebo Řád menších bratří kapucínů, zkráceně nazývaní kapucíni - pronikala do českých zemí prostřednictvím řeholníků. Italové do Čech přicházeli často jako anonymní bratři v dobách, kdy se zakládaly první kláštery, aby budovali základy budoucích vztahů, které znamenaly propojení s evropskou kulturou.

---

⁵ Zde a pro následující odstavce se opírám o knihu HOJDA, Z. - OTTLOVÁ, M. - PRAHL, R., Naše Itálie. Stará i mladá Itálie v české kultuře 19. století, str. 13-17.

Život a působení italské menšiny v českých zemích lze pozorovat jak v architektuře a malířství, tak v hudbě i literatuře. „*Nejen múzy, ale i obchod a války přivedly Italy do střeoevropské země, která se na čas či navždy stala jejich domovem, dlouhodobým působištěm a někdy i místem posledního odpočinku. Stala se však také inspirací pro jejich vlastní tvorbu, v níž se setkání s českými zeměmi odráží, neboť české prostředí modifikovalo jejich tvůrčí přínos do výtvarného výrazu, nazývaného obecně opus italicum.*“⁶ V rámci vzájemných česko-italských a italsko-českých vztahů se velká pozornost věnovala především dějinám výtvarného umění. O velkém zájmu českých badatelů o dějiny italského umění svědčí i velké množství odborné literatury. Byla uspořádána i řada výstavních projektů věnovaných právě italskému umění, které měly nemalý úspěch – za zmínku stojí například výstava *Opus Italicum, Siena v Praze* či *Boemia-Italia*.⁷

Praha a Řím hrály při vzájemných setkáních hlavní roli. Existuje však celá řada měst jako jsou Benátky, Siena, Bologna, Padova, Ferrara atd., jimiž procházely generace Čechů, a naopak v Čechách nalezneme řadu měst, jimž italští umělci vtiskli svou podobu – kromě Prahy tak nalézáme italské stavby například v Plzni, Olomouci, Litoměřicích nebo v Brně. Často se zde italské rody usadily na několik generací, aby se spolu s domácími řemeslníky mohli podílet na stavbě náměstí s honosnými paláci, klášterů, loret, poutních míst. České země kdosi jednou nazval „*muzeem práce italských rukou*“⁸, a když se porozhlédneme po všech těch stavbách a dílech, jenž nám tu Italové zanechali, nelze s tímto označením nesouhlasit.

Na vzájemných vztazích mezi Čechy a Italy se podílela také příslušnost obou zemí k rakouskému soustátí. To v praxi znamená, že v části severní a střední Itálie vládla stejná dynastie a platily stejné zákony jako v českých zemích. Země jako Lombardie, Toskánsko, Parma, Modena, Benátská republika, které Rakousko připojilo či dobylo, společně se zeměmi, které k Rakousku již náležely – např. Tridentisko a Terst – byly častým cílem českých vojáků a úředníků, kteří sem pronikali v rámci své služby. I po sjednocení Itálie zůstalo italské království Čechům velmi blízké.

Když už jsem zmínila pronikání českých vojsk na území Itálie, neměla bych opomenout jméno maršála Radeckého. Pod jeho velením se dostávají čeští vojáci jako součást

---

⁶ HOJDA, Z. - OTTLOVÁ, M. - PRAHL, R., *Naše Itálie. Stará i mladá Itálie v české kultuře 19. století*, str. 13.

⁷ BUKAČOVÁ, I., *Kolik máme „našich“ Itálií?* In *Naše Itálie: stará i mladá Itálie v české kultuře 19. století*. str. 14.

⁸ Tamtéž.

rakouského vojska především na území severní Itálie, jež se stala místem četných vojenských tažení a osudových bitev. Byli to tedy čeští vojáci, jimž vděčíme za celou řadu poznatků o kultuře a způsobu života v Itálii a právě pro ně byly vydávány též první učebnice a slovníčky italštiny.⁹ Kromě vojenských tažení putují Češi do této země také kvůli křesťanství a poznání. Velkou senzací bylo odkrytí Herculanea a Pompejí v 18. století, čímž se zvýšil zájem o jihoitalská území. Vznikají cestopisy, příručky, průvodci a další drobná díla určená turistům a poutníkům. Již koncem osmdesátých let 19. století se začínají organizovat první turistické výlety vlakem za poznáním italské kultury a života nejen současného, ale i minulého.

K italským dějinám 19. století jistě neodmyslitelně patří také uvěznění politických vězňů, italských bojovníků za svobodu, na Špilberku v Brně. K nim se řadí i představitelé risorgimenta, k nimž patřil českými obrozenci tolik obdivovaný Giuseppe Garibaldi, jenž inspiroval Sokola, první tělocvičný spolek založený v Praze roku 1862, použitím červených košil pro své uniformy.

Vliv Itálie na české země je opravdu veliký. Italský jazyk obohatil i českou slovní zásobu – z italského braccianti vzniklo naše české slovo pracant, které označuje Italy přicházející do Čech za prací ve druhé polovině 19. století. Ti zde pobývali a často se zde usadili i na mnoho generací, v té době byli však ještě zvaní Vlaši.

Pro úplnost této kapitoly bych ještě zmínila vliv italské kuchyně na českou gastronomii. V českých kuchařkách lze tedy objevit v první polovině 19. století například českou polentu (Domácí kuchařka Magdaleny Dobromily Rettigové) či tzv. risipisi neboli rýže s hrachem. V obou případech se jednalo o přílohu k masitým pokrmům. Postupně se sem dostává i rizoto respektive recept na „Vlašskou rýži“, který se velice přibližuje originálnímu severoitalskému rizotu. Osmnácté století a počátek století devatenáctého jsou obdobím, kdy se k nám dostává i mnoho surovin jako olivový olej, citrusy, artyčoky, piniové oříšky, pistácie, uzenářské i sýrařské lahůdky, ale také těstoviny a oblíbené likéry první poloviny 19. století.¹⁰

---

⁹ BUKAČOVÁ, I., Kolik máme „našich“ Itálií? In *Naše Itálie: stará i mladá Itálie v české kultuře 19. století*. str. 17.

¹⁰ FRANC, M., Polenta a parmezán. In *Naše Itálie: stará i mladá Itálie v české kultuře 19. století*. str. 219-220.

4. PŘEKLAD

4.1. Evropský obrozenecký překlad

Když v posledních desetiletích 18. století obnovuje obrozenecká literatura oslabenou kontinuitu vývoje našeho překladu, navazuje na české překladatelství předchozích staletí, hlavně na humanismus, zároveň však začíná podléhat vlivům nových metod, k nimž zatím dospěl vývoj v literaturách cizích. Abychom lépe pochopili pohyb českých překladatelských metod, musíme si osvětlit rozdíl mezi klasicistním a romantickým překladem, který se v Evropě rozmáhá koncem 18. a počátkem 19. století.¹¹

4.1.1. Klasicismus

V následujících řádcích vycházím především z Levého Umění překladu.¹² Klasicistický překlad navazuje na tradice překladatelství renesančního, ale překonává je větším uměleckým sebevědomím a tím i samostatnějším přístupem k práci.¹³ Na rozdíl od humanismu, kdy převládaly překlady věcné, v období klasicismu se překládá především literatura krásná, zvláště poezie. Platí tzv. obecný princip formální organizovanosti, kterému nejde o zachování konkrétních stylistických prostředků, ale o zachování jeho stylizovanosti. Proto estetika tohoto období nepřipouští např. prozaické překlady poezie. Klasicistický překlad je tedy programově volný, ovšem nejedná se o přizpůsobení díla bezprostřední kulturní potřebě, ale o jeho zevšeobecnění. Klasicisté zbavovali originál v překladu jeho specificky národních znaků a učinili ho obecně přijatelným, dodali mu univerzální, mezinárodní platnosti. Svým překladem chtěli autora zdokonalit a vylepšit ho tím, že ho zbaví omezení, které plynulo z jeho historické vázanosti na mateřské prostředí a jazyk.

Volnost klasicistního překladu byla omezena požadavkem věrnosti duchu originálu. To znamená, aby překladatel při svém přebásňování pokračoval v autorových tvůrčích záměrech, aby odkrýval myšlenky, které jsou v díle skrytě obsaženy. Jak se můžeme dočíst v Levého knize *České teorie překladu*, klasicisté chtějí původního autora nejen dohánět, ale i předhánět a dokonce se v kritikách té doby můžeme setkat s názorem, že je překlad lepší než

---

¹¹ LEVÝ, J., *České teorie překladu*. Sv. 1, str. 66.

¹² Tamtéž, str. 66-70.

¹³ Tamtéž, str. 66.

originál. Tím stoupá prestiž překladu a jeho tvůrce. Slovník klasicistů je omezený, proto nelze reprodukovat všechny lexikální zvláštnosti originálu. Nedostatky klasicistického překladu postřehl již John Dryden, umírněný klasicista a kritik: „*Neštěstím našich překladů je, že mají jen jeden styl; a v důsledku toho všichni jejich autoři, Homér, Vergilius, Horatius a Ovidius, jsou nuceni se vyjadřovat ve stejném rozměru a ve stejném neměnném výrazu.*“¹⁴

Klasicisté si uvědomují, že svými úpravami originál často ochuzují, a proto se jej na jiných místech zase snaží obohatit. Říká se tomu princip kompenzace, který se uplatňuje i v dalších školách volného překladu. Již roku 1835 J. K. Chmelenský napsal: „*Při věcech klasických žádáme ovšem všemožně věrného přeložení, při jiných budme pánům překladatelům vděční, jestliže jenom svobodným přeložením originálu zušlechti.*“¹⁵

Koncem 18. století se na scéně objevují romantičtí překladatelé, kteří se zajímají především o ráz a charakter předlohy. Nešlo jim o pouhé zachycení nejobecnějšího ideově kompozičního obsahu a jeho převedení do nejběžnější literární formy, ale o zachování rysů zvláštních, až jedinečných, tj. národních, historických i individuálních.¹⁶

Co se týče literatury, na tu byly kladeny určité požadavky jako jasnost, srozumitelnost, přesnost. V prvních desetiletích spolu spolupracují dva nové klasicistní vzory – lingvistický a literární kolem Pietra Bemba a dvorský kolem Baldassara Castiglioneho.¹⁷ Do toho období spadá tvorba Ludovica Ariosta, Torquata Tassa či Michelangela.

4.1.2. Romantismus

Již předromantické popírali estetické zásady klasicistů, nejen v tvorbě původní, ale zavrhnuli také jejich překlady.¹⁸ Romantičtí překladatelé jsou kultem individua vedeni ke snaze zachovat individualitu autora, kterého překládají. A proto se snaží o to, aby byl jejich překlad absolutně věrný, snaží se zachovat všechny individuální rysy originálu do detailů, ideálem jim je doslovný překlad, který byl považován za méněcennou metodu i v počátcích novočeského překladu. Některé překlady byly tak doslovné, že podávaly přesnou kopii předlohy. Romantikům jde tedy o zachování těch rysů, jež jsou typické pro překládaného autora a jsou

¹⁴ LEVÝ, J., *České teorie překladu*. Sv. 1, str. 70.

¹⁵ Tamtéž, str. 107.

¹⁶ Kapitola Klasicismus vychází z knihy Jiřího Levého: LEVÝ, J., *České teorie překladu*. Sv. 1, str. 71-74.

¹⁷ FERRONI, G., *Storia della letteratura italiana: dal cinquecento al settecento*, str. 91-92.

¹⁸ Také v kapitole věnované romantismu jsem vycházela z Jiřího Levého: LEVÝ, J., *České teorie překladu*. Sv. 1, str. 74-75.

výrazem jeho individuality, to znamená, že jim jde spíše o slovosled, výběr slov a celý způsob vyjadřování, než o zachování obecné prozodické formy.

Romantikové si uvědomují nesmírnou obtížnost překladu a i nemožnost nahradit originál překladem, proto jsou překlady za romantismu stále přirovnávány k nedokonalým kopiím. Například Goethe přirovnal překladatele ke kuplířům z povolání, Ortega y Gasset zase řekl, že „*překlad není dílo, ale cesta k dílu*“.¹⁹

Velkým přínosem romantismu do teorie překladu je upozornění na národní a dobovou specifickou díla a požadavek zachování individuálního stylu autora.

Pokud jde o překládanou literaturu, první polovina 19. století je ve znamení romantismu. Název je odvozený od slova román, který byl v této době oblíbeným literárním žánrem. Italský romantismus se rýsuje jako opatrnější a rozvážnější hnutí vzhledem k anglickému a německému hnutí.²⁰ Vzniká uvnitř klasicistní tradice a rozvíjí se kolem dvou italských časopisů: *La Biblioteca italiana*, stoupenec klasicismu, a *Il Conciliatore*, příznivec nových romantických teorií. Italští romantici se soustřeďovali kolem milánského časopisu *Il Conciliatore*, který neměl dlouhého trvání (1818–1819), po roce byl zrušen rakouskými úřady. Ze skupiny vyčníval Pietro Borsieri (1788–1852), autor zábavného, ironického článku *Avventure letterarie di un giorno* (1816) a znění programu skupiny *Il Conciliatore*. Skupina se pokusila zachovat v životě hledání našeho nejlepšího osvícení podepřeného romantickými myšlenkami.

O romantismu se v Itálii začíná poprvé hovořit v roce 1816, kdy byla vydaná polemika o článku Madame di Staël *Sulla maniera e l'utilità delle traduzioni*, která vyšla v časopise *La Biblioteca italiana*. Ačkoliv článek Madame de Staël podnítil Italy skoncovat s klasicistní tradicí a otevřít se literatuře, která by byla blíže skutečnosti, mnozí italští literáti zůstali spjati s kultem klasicismu. Básníci jako byl Ugo Foscolo a Giacomo Leopardi, představitelé významného romantického ducha, mermomocí nelpěli na normách stanovených romantismem. Jediný, kdo je přijal a vykonával, byl Alessandro Manzoni. Italský romantismus přijal nádech spontánnosti, tvořivosti, individualismu a náboženství a zároveň kladl důraz na vlastenectví.

---

¹⁹Citace z Levého: LEVÝ, J., *České teorie překladu*. Sv. 1, str. 38.

²⁰FERRONI, G., *Storia della letteratura italiana: dall'ottocento al novecento*, str. 117-119.

4.2. Český obrozenecký překlad

Podle Jiřího Levého²¹ rozčlenil Otokar Fischer dějiny novočeského překladu na tři etapy: první, doba Jungmannova, druhá, doba Vrchlického, která nás bude zajímat, a třetí epochu představuje počátek 20. století. Nejvýznamnější jsou podle Fischera období Jungmannovo a Vrchlického, jež jsou pro něj překladatelskými vrcholy obou vývojových etap.

Podle Felixe Vodičky, literárního historika a teoretika, „*je obrození v literatuře charakterizováno úsilím o literaturu s vyhraněnou funkcí estetickou*“.²² Obrozenecký překlad však ještě neplní funkci estetickou, nýbrž zde převažuje zřetel vlastenecky utilitární, jak píše Jiří Levý, to znamená, že literatura má vlastenecký charakter.

Příznačným rysem českého překladatelství je i překládání z druhé ruky. Překladatelé nepřekládali přímo z originálu, ale z již přeloženého díla. Nejčastějším zprostředkujícím jazykem byla němčina, a to proto, že německé úpravy klasiků vyhovovaly vkusu lidového a hlavně maloměstského publika. Německé překlady byly předlouhou i pro překladatele 2. poloviny 19. století, a to i u překladů náročnějších. Ovšem jen málo překladů z němčiny patří mezi nejvýznamnější převody, to znamená, že jen velmi malý počet těchto překladů se podílel na formování českého stylu. Je zde patrný záměrný odklon, způsobený potřebou vymanit se z jazykového vlivu němčiny. Nejčastějším zprostředkujícím jazykem v této oblasti tedy bývá polština. Tento požadavek formuloval český spisovatel, básník, překladatel a kněz v jedné osobě, Antonín Jaroslav Puchmajer. Překlady polských překladů jsou pak chápány jako překlady z polské literatury. Je to důsledek klasicistického přesvědčení, tedy že překlad přestává být dílem původního autora a je rovnoprávným členem překladatelovy národní literatury.

Překlady tohoto období bývají často omezovány cenzurou, a proto, že byl překlad navíc součástí obrozeneckého boje národnostního a politického, byly výběr děl i překladatelská interpretace do značné míry předurčovány.

Zatímco překladatelé z konce 18. století mají cíle především popularizační, překladatelé z počátku 19. století mají již záměry tvůrčí, hlavně po stránce jazykové. Již nechtějí čtenáře učit česky, ale vytvářet nové výrazové možnosti češtiny. Překladatelé věcné

---

²¹ LEVÝ, J., *České teorie překladu*. Sv. 1, str. 75.

²² Tamtéž.

literatury se snaží čtenáře nejen informovat, ale snaží se vytvářet českou vědeckou terminologii. Mění se i výběr překládaných děl, překladatelé si už nevybírají knihy lidového čtení, ani literatury senzační a módní, naopak si vybírají díla, která je svou náročností nutí k tvůrčímu obohacování domácí literatury. Překlad začíná být chápán jako jeden z prostředků obohacování českého jazyka.

Co se týče názvů, romantičtí překladatelé ponechávali původní názvy v cizím znění nebo je graficky počešťovali. Takto si počínali katoličtí překladatelé bible a koncem 19. století také čeští dekadenti. Brusiči jazyka 18. století tyto názvy nejčastěji počešťovali doslovným překladem, kdežto Jungmann, který nebyl zastáncem doslovného překladu, vnášel do češtiny slova stará nebo lidová, nebo přejímal názvy z jiných slovanských jazyků či tvořil nové odvozeniny ze známých kořenů.

Diferenciace překladatelských metod podle literárních žánrů a charakteru textu hraje v dějinách českého obrozenského překladu roli, protože podřízení literatury potřebám národního života tento rozestup v české literatuře 1. poloviny 19. století ještě zvětšovalo.

Jazykové poslání překladu nabývá ve 20. letech nové podoby: překlad slouží nejen k vybudování chybějících stylistických prostředků, ale v teoretických statích se stává také důkazovým materiálem k vlastenecké hierarchizaci jazyků. Vzorem dokonalosti jsou jazyky antické, zvláště pak řečtina, a cílem překladů je dokázat, že čeština se jim mnohdy přibližuje více než jiné moderní jazyky, rozhodně více než němčina. Ideálem je tedy hierarchie jazyků podle „dokonalosti“, v níž by čeština měla následovat hned za řečtinou.

V souvislosti s překladatelstvím se rozvíjí srovnávací studium jazyků, které využívá překladů jako materiálu a o jehož výsledky se naopak zase mohou opřít překladatelé. Ve 20. až 40. letech 19. století plní tyto srovnávací lingvistické studie naše přední časopisy. Ve 20. letech se navíc dospělo k poznání jazykové podmíněnosti literárního díla. Projevuje se to jistým vědomím, že jazyk má jisté možnosti, kterými básníka pasivně předurčuje. Vědomí jazykové podmíněnosti díla vede k formálním adaptacím i u pozdějších překladatelů, např. u V. P. Žáka a jeho *Osvobozeného Jeruzaléma*.

Ve 30. a 40. letech se vlivem romantismu začíná poprvé v novočeském překladu nadřazovat všem zřetelům zřetel reprodukční, což bylo hlavním přínosem tohoto období.

Znamená to zlom v dějinách českého překladu – končí tím období obrozenecké a je otevřena cesta vývoji českého překladatelství poobrozeneckého.²³

4.3. Český poobrozenecký překlad

V letech kolem roku 1848 bylo obrození národní ukončeno a nahrazeno obrozováním politickým.²⁴ Do popředí se na místo problematiky jazykové dostává problematika ideová. Kolem roku 1800 byl překlad nástrojem obohacování jazyka, od let čtyřicátých je především prostředkem sdělování nových myšlenek. Poté, co se pozornost přesunula z jazyka na obsah, začalo původní literatuře jít především o předmět sdělení a v překladu o předmět tlumočení, tj. o převáděné dílo. V první epoše převažují cíle jazykově tvůrčí nad cíly informativními, a proto bývají mnohdy díla přeložená jen z části. Překladatelství druhé poloviny 19. století nese naopak spíše rysy informativní než tvůrčí. Pro překlady z poloviny 19. století jsou velmi typické komentáře k překladům, které svědčí o interpretačním zaujetí překladatelů.

Tím, že došlo ke změně cílů překladatelské činnosti, došlo také ke změně ve výběru překladové literatury, jenž nám může připadat nelogický. Na jedné straně se překládají vrcholná díla evropských literatur, na druhé straně díla, které bychom dnes mohli označit za „odpad“, z děl význačných autorů to byla zprvu často díla méně hodnotná. Jakmile se začal uplatňovat překlad, jehož záměrem bylo poznat cizí literaturu, stávají se hlavními principy překladatelské produkce aktuálnost a soustavnost. Výklad těchto dvou požadavků je historicky podmíněn a závisí na kulturní orientaci překladatele. Aktuálnost se při výběru cizí literatury začíná více objevovat právě v poobrozeneckém překladu.

V tomto období dochází také k odklonu překládání z německé literatury, v praxi byl tento odklon zřejmý zejména v období lumírovců a ruchovců neustálým překládáním z románských, slovanských, anglosaských i severských literatur.

Rozmach českého překladatelství z poloviny 19. století způsobil jeho kvantitativní rozlišení. Vedle překladů uměleckých vychází stále více překladů komerčních. Na počátku 19. století překládají především přední čeští spisovatelé, později se k překladům uchylují pisatelé, kteří ovládají cizí jazyk, ale samostatně netvoří.

---

²³ Kapitola věnovaná českému obrozeneckému překladu je stručným shrnutím z publikace Jiřího Levého *České teorie překladu*. Sv. 1, str. 75-145.

²⁴ LEVÝ, J., *České teorie překladu*. Sv. 1, str. 146.

Sedmdesátá až devadesátá léta, která jsou označována také jako období lumírovské, patří k nejpłodnějším obdobím v dějinách českého překladatelství, alespoň co se literatury týče. Důležitým článkem lumírovského překladu byla zásada, jež říká, že báseň je nutno překládat rozměrem originálu.²⁵ O této zásadě se zmíním ještě u Jaroslava Vrchlického, neboť byla pro Vrchlického základním článkem jeho překladatelské estetiky. Navíc tato zásada získala jakýsi oficiální status, o čemž svědčí i obvyklá doporučující poznámka „přeloženo rozměrem originálu“, velmi častá na titulních listech překladů, které Vrchlický redigoval.

Kromě lumírovců se překladem zabývali také autoři, kteří se hlásili k ruchovcům. Určit rozdíl mezi lumírovci a ruchovci není snadný, neboť mezi autory, kteří tvořili pro časopis *Ruch*, nejsou žádní významní překladatelé. Hlavním znakem ruchovského překladu byla kulturní orientace, k níž se hlásili i někteří překladatelé technicky blízcí Vrchlickému. Často se v kritice ruchovců objevují kritické ohlasy na Vrchlického překladatelské metody.

V polovině 90. let nastupuje na překladatelskou scénu Česká moderna a ostatní literární skupiny. Nejdříve se kriticky vyrovnávají s překladatelskými metodami Vrchlického, v letech 1894-1896 ji teoreticky potírají a nakonec Vrchlického napadají i jako překladatele. Boj Vrchlického s kritikou začal už v roce 1890, kdy vyšlo první vydání Dantovy *Božské komedie*. Moderna přináší do dějin českého překladu pojem kongeniálnosti²⁶, tj. duševní spříznění překladatele s autorem předlohy. U překladů z konce 90. let najdeme mnoho počeštěných výrazů a to i běžně užívaných se cizích výrazů, objevují se také často novotvary, které mají mnohdy platnost archaismů, neboť jsou přejaty od starších autorů.

5. PŘEKLÁDANÁ LITERATURA

V této kapitole se budu věnovat překládané literatuře, o níž jsem částečně pohovořila v předcházejících kapitolách 4.1.1. Klasicismus a 4.1.2. Romantismus. Mezi lety 1800-1900 čeští překladatelé překládají nejčastěji italskou literaturu současnou, překládá se však i literatura dřívější.

---

²⁵ LEVÝ, J., *České teorie překladu*. Sv. 1, str. 169.

²⁶ Tamtéž, str. 195.

5.1. Dřívější literatura

Co se týče překladů dřívější literatury, jedná se zejména o překlady děl z 13. a 14. století a díla klasicistních²⁷ a osvícenských spisovatelů.

5.1.1. Literatura 13. a 14. století

Je to období, ve kterém vznikly ty největší klenoty italské literatury. V Itálii se rodí koncem 13. století nový směr *renesance*, jenž navazuje na antické tradice, v centru pozornosti je člověk, který má právo rozhodovat o svém osudu sám. Ideálem je člověk vzdělaný, rozumný. Nejčastěji překládanými renesančními autory jsou tři významní italští spisovatelé, pocházející z Florencie – Dante Alighieri, Francesco Petrarca, Giovanni Boccaccio.²⁸ Společně se podíleli na vzniku spisovné italštiny, která se vyvinula právě z florentského nářečí. Jejich díla byla do českého jazyka uvedena zvláště díky překladům Jaroslava Vrchlického, Vincence Pavla Žáka a Františka Douchy.

5.1.2. Osvícenství

Osvícenství se do Evropy šíří z Anglie, kde vzniklo již na konci 17. století. Osvícenci věřili v to, že lidská mysl bude osvícena rozumem, také proto zaznamenala věda a technika v 18. století velký rozvoj. Starší generace osvícenců, tzv. deisté, navazovala na klasicismus, mladší generace, která byla předznamenána vydáním Encyklopedie, pak vychází spíše z romantismu. Jelikož byla situace v evropských zemích odlišná, také osvícenství se vydává v každé zemi jiným směrem. V Itálii je zřejmá silná přítomnost francouzského osvícenského myšlení: Montesquieu, Voltaire, Diderot, Rousseau se současně četli a překládali. Italští osvícenci se však zdají spíše umírněnější na rozdíl od odvážných prací francouzských filozofů.²⁹ Z italských osvícenských děl se k nám dostávají především překlady divadelních her Carla Goldoniho.

---

²⁷ viz kap. 4.1.1. Klasicismus

²⁸ FERRONI, G., *Storia della letteratura italiana: dalle origini al quattrocento*, str. 163.

²⁹ FERRONI, G., *Storia della letteratura italiana: dal cinquecento al settecento*, str. 398-399.

5.2. Současná literatura

Kromě děl romantických autorů se z literatury současné překládala také díla, která vznikla pod vlivem realismu, ryze italského směru verismu a estetismu.

5.2.1. Realismus a verismus

V druhé polovině 19. století se ve světě uplatňuje směr zvaný realismus. Název pochází z latinského *realis*, který v překladu znamená skutečný, pravdivý. Realismus hledá inspiraci v klasicismu, jde mu především o věrné, podrobné zachycení reality. V této době tvoří zejména básník Giosuè Carducci.³⁰

Spíše než realismus se v italské literatuře uplatňuje verismus, který se částečně prolíná s naturalismem a pozitivismem.³¹ Za manifest italského verismu lze považovat román *Giacinta* od Luigiho Capuany, za nejvýznamnějšího představitele je však považován Giovanni Verga. Verismus je dále spojován se jmény jako je například Matilde Serao, Grazia Deledda, Edmondo De Amicis nebo Salvatore di Giacomo.

5.2.2. Estetismus

V souvislosti s Gabrielem D'Annunziem, jehož do češtiny překládal Václav Hanus, se hovoří o tzv. estetismu³². V osmdesátých letech, kdy naturalismus a pozitivismus dosáhli svého vrcholu, začínají do italské literatury pronikat estetické tendence, které charakterizují nejvytříbenější kulturu evropské dekadence.³³

---

³⁰ Tamtéž, str. 385.

³¹ Tamtéž, str. 403-408.

³² Termín estetismus pochází z italského slova *estetica* a označuje disciplínu zabývající se krásnem a také tím, jak krásno působí na člověka. V tomto případě se jedná o směr, který se uplatňuje zejména ve výtvarném a literárním umění, vyjadřuje ale i jakýsi pohled na život, jenž svou výstředností převyšuje všechny ostatní. O estetismu se hovoří v různých historických obdobích, ale v celistvé podobě se vyvíjí pouze v 19. století. Zdroj: FERRONI, G., *Storia della letteratura italiana: dall'ottocento al novecento*, str. 475-476.

³³ Tamtéž, str. 475-476.

5.3. České překlady z italštiny

Co se týče překladů z italštiny, aktivní úlohu italštiny si v Petrarkových básních uvědomuje, ba dokonce přeceňuje již Čelakovský. Ten se domnívá, že italskou poezii lze přeložit jen jazykem s podobnými zvukovými kvalitami: „*Z mnohých ohledů není možná jej dáti v přeložení, jak je. Zde platí, uť se vlasky a požívej. A přec bych myslel, že jenom slovanskými jazyky možná nejbliže k němu se dostati. Ano, kdyby se mohl vytvořiti z českého, polského, ruského zvláštní jazyk, tak by v lahodnosti jej dostíhl. Ale jak jsou tyto jazykové nyní, tak ne; nejbliž by byl Polák, kdyby krásnou toliko stranu svého jazyka dobře potřebovat uměl. Rus má zcela zvučné vlaské o, kterého my nemáme; z jiného ohledu ale zas daleko za češtinou. Němci a Angličané, ti jsou docela ubožáci.*“³⁴ Podle Čelakovského byla čeština pro překlad z italštiny dokonalým jazykem. Ceněny byly především její stručnost a ohebnost, hlavně slovosledná. Výhodou v básnické tvorbě byla nejen vhodnost češtiny pro časomíru, ale také její hudebnost, která měla pro jazykovou estetiku romantismu obrovský význam, a v 20. letech byla chápána jako absolutně neodmyslitelná vlastnost jazyka. Za měřítko libozvučnosti jazyka se v prvních desetiletích 19. století³⁵ považoval statistický poměr mezi samohláskami a souhláskami, popřípadě mezi hláskami vysokými a nízkými. Ideálem jazykové estetiky bylo co největší potlačení souhlásek a zvláště souhláskových skupin, proto byla za vzor dokonalosti považována italština, v níž se pravidelně střídají samohlásky a souhlásky.³⁶ Levého myšlenky, alespoň co se překladů z italštiny týče, tedy velice korespondují s myšlením tehdejších překladatelů, neboť také on si je vědom nemalých kvalit českého jazyka.

Pátráním po českých překladatelích z italštiny a jejich překladech jsem narazila na tři skupiny nejčastěji překládaných děl z tohoto jazyka. Jednalo se především o operní libreta, poezii, a to zvláště kvůli libozvučnosti češtiny, o níž jsem se výše zmínila. Z prózy byla oblíbeným žánrem povídka, od čtyřicátých let 19. století také román.

5.3.1. Operní libreta

Nejvýrazněji a pro českou literaturu nejplodněji se uplatnila hudebnost češtiny v překladech operních libret, které se ve větší míře vyskytly po roce 1824, přesněji mezi lety 1824 až 1828, jen několik méně významných ještě počátkem let třicátých. Tyto překlady

---

³⁴ LEVÝ, J., *České teorie překlada*. Sv. 1, str. 115.

³⁵ Tamtéž, str. 116.

³⁶ Tamtéž.

hrály významnou roli z několika příčin. Byla to oblast, ve které mohla čeština snadno soupeřit s němčinou. Překládání libret bylo navíc součástí boje o českou časomíru, neboť text libreta musel brát v potaz délku a krátkost tónu, a tudíž princip kvantitativní převážil nad přízvukem. Literární historik a kritik, Vojtěch Jirát, je též toho názoru, že čeština za italštinou o mnoho nezaostává a že se jí téměř vyrovná. O libozvučnosti češtiny se vyjádřil takto: „[...] je jisto, že vokalický půvab italštiny stál překladateli před očima jako nedostižný vzor. Vlastně: ne tak zcela nedostižný. Např. překlad árie ‚Dalla sua pace‘ má počet širokých samohlásek (o, a) dokonce značně vyšší než originál (38 proti 26), rozdíl v neprospěch češtiny je jen u e a i (ital. 21:8, češt. 3:11), takže celkem čeština zůstává v počtu zpěvných hlásek jen nepatrně za italštinou (41:48).“³⁷

Již roku 1825 překládá Jungmann *Únos ze Serailu* a v dalších letech se objevuje nespočet oper v překladu jungmannovců jako byli K. S. Macháček (*Don Juan, Lazebník sevillský, Othello*), Fr. Šír (*Così fan tutte – Jedna jako druhá*), J. K. Chmelenský (*Kouzelná flétna, Lékař, Pomsta*), Jos. Doucha (*Tankred*). Josef Jungmann a dále pak i jeho syn Josefovič Jungmann sepsali teorii tohoto typu překládání. Snad nejvíce vyhověl Jungmannově teorii o překladu operních libret právě poslední zmíněný, J. K. Chmelenský, jenž uplatňoval Jungmannova kritéria i ve svých kritických projevech. Ne však všechna libreta byla podle těchto zásad překládána. Starší generace překládala libreto ještě jako text literární, a to především proto, že ještě nebyla úplně zasažena tendencemi o libozvučnosti, které představila nová literární škola. Starší generace tedy překládala operní libreta přízvukně a jako díla dramatická. Roku 1828 si překladatel S. K. Macháček uvědomuje, že i přízvuk má důležité postavení a ustupuje od časoměrného překládání. Tímto směrem šel u nás i další vývoj českého překládání libret.³⁸

5.3.2. Poezie

Pokud jde o poezii, projevovala se snaha zachovat jazykovou podobu originálu dvěma vzájemně neslučitelnými tendencemi, a proto dochází k diferenciaci básnických překladů ve dva typy: buď bylo možné poezii přeložit doslovně a báseň přeložit prózou, anebo se snahy překladatele zaměřily na zachování metrické formy, a pak překládaly rozměrem originálu.

---

³⁷ Tamtéž, str. 117.

³⁸ Tamtéž, str. 117.

Od 30. let se v české literatuře stále více objevuje kritika proti formálním adaptacím cizí poezie. Kritizováno bylo například užití hexametřů v Žákově překladu Tassova *Osvobozeného Jeruzaléma*, o němž se zmíním později.

Doba, kdy záleželo pouze na rytmické plynulosti českých veršů, byla dávno ta tam. Ve 40. letech se verš začíná hodnotit ve vztahu k originálu, tedy do jaké míry vystihl jeho básnický rozměr. Tato technika se kryla s vývojovými potřebami českého verše z konce 1. poloviny 19. století, neboť to byl další krok k obohacení naší formální zásoby. Nejplodnějším a nejvšestrannějším překladatelem tohoto období je František Doucha a v menší míře i jiní čeští romantikové, kteří obohatili naše písemnictví o nové strofické útvary. Doucha k nám uváděl kancony, sestiny a gazely v překladech, a zřejmě z Douchova popudu vydal roku 1849 v Časopise Českého muzea³⁹ Jan Erazim Vocel několik původních gazelů s poznámkou: „Povzbuzen jsem byl vážným spisovatelem naším p. D., abych několik básní složil ve formách u románských národů oblíbených, u nás však ještě neužívaných, aby se takto odpůrcům našim nový důkaz podal, kterak jazyk náš schopen jest netoliko ke tvoření časoměrných básní dle vzorů Řeků a Latinů, nýbrž i k následování nejrozmanitějších rýmování způsobů [...]. Pokusiv se o první českou kancónu, sestinu a český gazel, doufám, že tento pokus nebude považován za zbytečnou hračku; nebo tím básnický sloh se brousí.“⁴⁰

Překlad veršů prózou se u nás objevuje v období, které odpovídá preromantismu a romantismu. U těchto prozaických překladů je třeba rozlišovat alespoň dvě kategorie těchto próz: byly to překlady, jejichž próza je umělecky záměrně ztvárněna, ovšem podle jiného principu než metrického, a překlady doslovné, které jen popisně podávají význam předlohy.

Velkému zájmu se těšila poezie lidová, což ovlivňovalo výběr překladatelů. Ti měli zájem spíše o výrazné národní rysy než o individualitu básníka. Romantický kult lidovosti, posilovaný u nás ztotožňováním lidovosti s národností, vedl až k lidové, prstonárodní interpretaci světových klasiků.⁴¹

5.3.3. Próza

Z prózy se překládaly především povídky a novely, od 40. let pak přibývají překlady nejznámějších románů jako byli například Manzoniho *Zasnoubenci* v překladu Prokopa

³⁹Častěji se však používá zkratka ČČM.

⁴⁰Tamtéž, str. 130.

⁴¹Tamtéž.

Ondráka. Produkce přeložených románů stoupá ještě v 60. letech. Většina přeložených románů pochází až z konce 19. století a počátku století dvacátého.

6. ČEŠTÍ PŘEKLADATELÉ ITALSKÉ LITERATURY

Samotné pátrání po českých překladatelích nebylo nikterak složité. Na některé jsem narazila v doslovecích po přečtení českých překladů italských děl. Po přečtení *Posledních dopisů Jacopa Ortise* od Uga Foscola jsem tehdy v doslovu narazila na jméno Matěje Netvala, který Jacopa Ortise přeložil, a na jméno Jaroslava Vrchlického, který zde byl zmíněn jako překladatel Foscolovy básně *O hrobech*. V dalším vyhledávání mi pomohla Databáze českého uměleckého překladu. Ráda bych také poděkovala Jiřímu Pelánovi, významnému českému romanistovi a překladateli, který mi doporučil další překladatele. Výsledný počet překladatelů z italštiny de facto splnil mé očekávání, a když jsem říkala, že je budu moci spočítat na prstech jedné ruky, moc jsem se nemýlila, jelikož je 19. století obdobím, kdy se z italštiny do češtiny teprve začíná překládat. Tento seznam jistě nepředstavuje všechny tehdejší překladatele z italštiny, ale vybrala jsem pouze ty, kteří buď rozsahem svých překladů, či jejich kvalitou vyčnívali nad ostatními. V *Lexikonu české literatury* jsem pak našla kompletní bibliografii všech zmíněných překladatelů a stručné informace o jejich životech. Na řadu přišla nejsložitější část výzkumu a tou bylo hledání překladů. Většina těchto překladů jsou již archivní exempláře s omezenou dostupností, uloženy jsou v Národní knihovně v Praze a některé jsou v digitalizované podobě dostupné i na internetu. Další jsou pak k nalezení v Centrálním depozitáři NK ČR a v Ústavu pro českou literaturu AV ČR.

6.1. Vincenc Pavel Žák (* 19.1. 1797 Úsobí, † 30.3.1867 Podivín)

Moravský buditel, překladatel a autor učebnic, Vincenc Pavel Žák, se narodil 19. ledna 1797 v Úsobí u Havlíčkova Brodu, zemřel 30. března 1867 v Podivíně u Mikulova.

Narodil se jako syn mlynáře. Základního vzdělání se mu dostalo v místě, kde se narodil. Roku 1805 odešel studovat do Jihlavy, nejprve na německou normální školu, poté na gymnázium. Po absolvování gymnázia pokračoval ve studiích v Brně, kde studoval v letech 1813-1814 filozofii a od roku 1815 i teologii v kněžském semináři. Kromě toho ještě soukromě studoval filologické a pedagogické obory. V roce 1820 byl vysvěcen na kněze a poté působil jako

kaplan na brněnských farách. Spravoval brněnské chudinské ústavy a organizoval charitativní činnost na jejich podporu. Vyučoval češtinu a příležitostně také náboženství na vojenském výchovném ústavu v Brně a od roku 1828, poté, co absolvoval instruktáž v kněžském ústavu u Sv. Augustina ve Vídni, byl duchovním správcem politických vězňů na Špilberku, kde mohl uplatnit své znalosti italštiny. Setkal se zde i s italským karbonářem a spisovatelem Silviem Pellicem, který na Žáka vzpomíná ve své autobiografické knize *Z mých žalářů* jako na učeného a váženého člověka.⁴² Od roku 1836 působil na brněnské normální škole jako řádný učitel náboženství, neboli katecheta, a roku 1848 byl jmenován jejím ředitelem. Jako člen školní rady zřízené rakouským ministerstvem roku 1848 a jako předseda filologického odboru Moravské národní jednoty sv. Cyrila a Metoděje usiloval o zrovnoprávnění češtiny a němčiny na školách. Účastnil se vlasteneckých podniků, stýkal se a korespondoval s řadou moravských vlastenců, usiloval o přiblížení spisovné češtiny moravské lidové mluvě. V pozdějších letech se stáhl do ústraní, jedním z důvodů bylo obecné nepochopení jeho jazykových projektů, jejichž součástí byl mimo jiné i nový pravopis. V roce 1853 požádal o uvolněné místo na faře v Podivíně u Mikulova, kde působil od roku 1854 až do své smrti. Pro svou záslužnou činnost byl jmenován děkanem a byly mu uděleny četné církevní funkce a hodnosti.

Jako přední obrozenský pracovník byl Žák zastáncem tzv. jazykového separatismu, který, jak již bylo řečeno, požadoval nový spisovný jazyk pro Čechy, Moravany a Slováky, jenž by se více přiblížil moravské a slovenské mluvě, a to přijetím některých hláskových a gramatických prvků z moravských dialektů a odstraněním archaismů. Nová podoba spisovného českého jazyka měla zabránit jazykovému odloučení Slováků a posílit tak česko-moravsko-slovenskou národní jednotu. Své reformní návrhy zvěčnil ve svých učebnicích a knihách a krátce jim vyučoval. Byly však zásadně odmítnuty Františkem Palackým a ani na Moravě nebyly přijaty.

Do oblasti krásné literatury zasáhl několika překlady, a to z latinské, německé a především italské – časopisecky vyšly překlady Francesca Petrarkey, knižně pak překlad Tassova *Osvobozeného Jeruzaléma*. Ostatní tvorbu představují učebnice a náboženské práce. Pro potřebu výuky češtiny v německých školách sepsal podrobnou a ve své době didakticky cennou učebnici *Böhmische Sprachlehre für Duetsche*, v níž uplatnil své jazykové názory. Své práce podepisoval nejčastěji Ziak, nebo také Žiak.⁴³

---

⁴² Knihu do češtiny přeložil Matěj Netval, o němž budu ještě hovořit.

⁴³ Žákův život je stručně shrnut z: MERHAUT, L., *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. 4, Sv. 2, str. 1810.

T. Tasso: Obvazek na ránu

Jedná se o nepříliš známý Tassův překlad, který byl publikovaný v 28. čísle časopisu *Týdeník* z roku 1848. Pod překladem je podepsaný V. P. Ziak.

T. Tasso: Osvobod'ený Jeruzalém (v it. Gerusalemme liberata)

Osvobod'ený Jeruzalém s podtitulem *Báseň hrdinská*, jejímž autorem je Torquato Tasso, je dnes známý spíše jako *Osvobozený Jeruzalém*. Překlad byl vydán roku 1853 vydavatelem Karlem Winikerem v Brně. Nyní je uložen v Národní knihovně v Praze.

Jedná se o hrdinskou báseň o dvaceti zpěvech a Vincenc Pavel Žák ji přeložil na 373 stránkách v plném rozsahu. Pravý důvod, proč si Žák vybral právě *Osvobozený Jeruzalém*, neznám, domnívám se však, že mu tematika křesťanství a křížových výprav byla blízká, jelikož sám působil jako kaplan a farář. Druhý a dvanáctý zpěv byl vydán již v letech 1833-1834 v časopise *Krok*, neboť v té době se chystal *Osvobozený Jeruzalém* vydat také Purkyně, Žák tudíž nechtěl Purkyňovi nějakým způsobem konkurovat. O tom se ostatně můžeme dočíst v předmluvě k *Osvobozenému Jeruzalému*: „*Spěv 2. a 12. Slovitnej básně, jejíž překlad čtenárstvu podávám, vydal jsem i v Kroku na r. 1833-4. Tehdá ale pravil mi náš vysoko zasloužilý p. Purkyňe, že on Jeruzalém osvobod'ený docela přeložil a k tisku chystá. Na jeho žádost jsem mu dal slovo, že já vydáním svého překladu mu v cestu nevčkročím [...]“ Purkyně si však nakonec vydání Tassovy epické básně rozmyslel: „[...]an však po dlouhých letech p. Purkyňe se mi vyjádřil, že umínil svůj překlad nevydati, vrátil jsem se k Tassovi, když i čtenářům vd'ek.“⁴⁴*

Vincenc Pavel Žák přeložil *Osvobozený Jeruzalém* hexametry namísto tzv. královských oktáv, v nichž byl *Jeruzalém* původně napsán, protože by jich byl prý Tasso užil, kdyby mu to itaština dovolila, a naopak omezenější rýmové možnosti češtiny jsou nepříznivé stancím⁴⁵. Užití hexametru obhajuje Žák v předmluvě.⁴⁶ O tom, že užití hexametru byla správná volba, se přesvědčuje v momentě, kdy se mu do ruky dostává latinský překlad

⁴⁴ TASSO, T., *Osvobod'ený Jeruzalém: Báseň hrdinská*. Přeložil V. Ziak, Předmluva, str. 3

⁴⁵ Žákovo označení pro královskou oktávu.

⁴⁶ „*Překládám v hexamtru, kterého Tasso užít arci ani nemohl, an všechno pokusení o dobrý hexametr vlaský i podnes beze zdaru ostalo; nemohu ale myslet, že by Tasso byl chtíval, aby jeho překladatel, má-li v řeči svej verše rozličné, volil mezi nimi obsahu méně přiměřený. Mysleltě Tasso raděj: já беру verš, který v mém, ty překladateli, přej mi verš, který ve tvém jazyku k básni hrdinskej se hodí nejlépe. K věrnosti překladu patří tuším na okolnosti autora ohled brát, aneb jiným slovem, Tasso, kdyby teď žil a český hexametr znal, na českém překladateli byt' ho žádal, Vlachy nechaje překládat Homéra ve stancech. Aspoň od rýmu by cena překladu v jeho očích nezávisela, an i víme, že v eposu, který pozděj o stvoření počal, rýmu se odřekl dokonce, ačkoli v něm tak mistr byl, že se mu v češtině nikdo nevyrovnává.“*

prvního až sedmnáctého zpěvu, které jsou též přeloženy hexametrem. Použití hexametru bylo však ve své době poněkud kritizováno. O Žákově překladu *Osvobozeného Jeruzaléma*, píše roku 1833 František Palacký Janu Evangelistovi Purkyňovi, který se Tassa chystal vydat: „Z toho, co ve Kroku tištěno najdete, uvidíte, pane, že výtečný Jerusalem Váš nemá příčiny ostýchat se sběhu s přeložením Žákovým. Pro mne aspoň Tasso v rouše hexametrickým, a ovšem ve formách míchaných, ohyzdný jest.“⁴⁷ Další kritika se objevila i v posudku ve Zprávách (VII, 4, 457): „Jakkoli uměle a zdařile překladatel té míry užíval, přece vyznáváme, že bychom Tasa raději v původním jeho rouše (ottava rima)⁴⁸ byli přivítali.“ Když pak roku 1853 vydal Vincenc Pavel Žák *Osvobozený Jeruzalém* knižně, byl zkritizován i v ČČM pravděpodobně V. B. Nebeským: „Vadit bude dvojí věc, že romantická báseň hexametrem přeložena a že některé odchylky v pravopisu a ve formách gramatických p. překladatel si oblíbil.“⁴⁹

V další části předmluvy pak Žák srovnává italský rým s českým. Podle Žáka je čeština pro vytváření rýmu méně dokonalá než italština. Důvodem je to, že česká abeceda obsahuje více hlásek, které mohou být dokonce slabikotvorné, zatímco u italštiny nenalezneme dvě souhlásky vedle sebe. Dalším rozdílem mezi oběma rýmy je i to, že italština nemá pády, kdežto čeština jich má sedm, které vyjadřuje různými pádovými koncovkami, které italština vůbec nezná. Rozdílnost v rýmech je také jedním z důvodů, proč se Žák uchýlil k hexametru.⁵⁰

⁴⁷ LEVÝ, J., *České teorie překladu*. Sv. 1, str. 128.

⁴⁸ Osmiveršový básnický útvar

⁴⁹ LEVÝ, J., *České teorie překladu*. Sv. 1, str. 129.

⁵⁰ TASSO, T., *Osvobozený Jeruzalém: Báseň hrdinská*. Přeložil V. Ziak, Předmluva, str. 4-5: *Ta (myšleno čeština) je stancí ovšem schopná, latina jistě také; ale jako latinské tak naše rýmy záleží nejčastěji jen v tom, co gramatika pádem a osobou jmenuje, k. p. abat, abo, atur, isset, are, ire, ání, ení, osti, ého, ému, ými, ící, at' nemluví o východech úm, ám, ým, ých, neb Tasso jednoslabičných rýmů neuzívá. Ve vlaštině mnohem častěji rýmují se slova, k. p. amore, dolore, ardore. Podobnost, jaká je ve budeme, ženeme, neseme, docela, vesela, nechtěla, nedává rýmy, které by Tassovým po boku státi směly, ač i ve vlaštině všelico dovoleno jest. Rýmů dokonalých čeština mnohem méně mět musí, poněvadž předně v abecedě i více hlásek má, i každou z nich na konci také užívá, ano i více jich pohromadě, k. p. hvězd, vlk, prst. Tudy v ní koncové slabiky na nesmírnou rozpadají rozmanitost; rým ale co rým není rozmanitost. Vlaské vyloučení od konce všech dlouhých vokálů (leda, kde proměna jako cittade, fue pomáhá), pak všech spoluhlásek mimo l, m, n, r, které zas nejraději o neb e přibírají, uměňuje rozličnost koncových slabik, dělá v nich častější jednotvárnost, a tudy vede k rýmu více; neb rým co rým jest jednotvárnost. – Za druhé, Vlaské vyhledav slova, které v nominativu rým dávají, může u nich ostat v pádu jakémkoli, ba at' jsou jména statné neb přídavné, a k těm najde i časoslova, k. p. di Cristo, nell'acquisto, misto, Medea, rea, aveva, la sostanza, della sembianza, alla speranza, dalla tardanza, la calza, ella é scalza, egli balza. Rým tak rozdílných slov překvapívá mile. U nás ve stanci nejčastěji je potřeba konce veršů vnútkat do samých statných neb samých přídavných jmén neb samých časoslov, stejných pádů, stejných osob. Kdo četl é h o, už ví, jaké ého a zas ého přijde, překvapení je tu málo. Rým slov druhu rozličného, k. p. v tom veselí, smělý, velí, věru není tuze častý, a byt' jsi tisíce takových rýmů shledal, ve překladu Tassa budeš mět i o co jiného pečovat. – Řeči jsou nestejně, ta má tu, ta onu výhodu. Vlaská jest způsobnější ke stanci, česká hexametru, a tej jistě jí není k hanbě. Vlaská se k němu i po opakovaných zkouškách zdvihnouti nemohla.“*

Pro srovnání předlohy s překladem jsem zvolila úryvek z prvního zpěvu, u něhož si můžeme povšimnout, aniž bychom byli jazyka znalí, že zatímco je italský úryvek rýmovaný, český překlad má rým nepravidelný, což je i jeden ze znaků hexametru. Rozdíl je i v počtu veršů. Pokud bych měla ukázkou zhodnotit, působí na mne český překlad poněkud nepřehledně, a to proto, že původní text je psán vázaným veršem s pravidelným rýmem, zatímco český překlad je přeložen veršem volným, v němž se pochopitelně žádný rým nevyskytuje:

*„O Musa, tu che di caduchi allori
non circonda la fronte in Elicona,
ma su nel cielo infra i beati cori
hai di stelle immortali aurea corona,
tu spira al petto mio celesti ardori,
tu rischiara il mio canto, e tu perdona
s'intesso fregi al ver, s'adorno in parte
d'altri dilette, che de' tuoi, le carte.“⁵¹*

*„Uměno! né ty která helikónské rychle uvadlé
Na hlavu bobky vineš, než ty v nebi, v chóru blaženců
Ozdobená korunou nesmrtných hvězd zlatolesklých,
Ty vdýchej do prsou mi nebeský zápal a spěv můj
Zdůstojňuj; odpusť ale, když tkám šperky do pravdy
A krásím krom tvou i jinou list někdy radostí.“⁵²*

6.2. Prokop Ondrák (* 13.7.1810 Praha, † 3.5.1873 Příbram)

Prokop Ondrák byl nejen knězem a katechetou, ale také překladatelem z italského a francouzského jazyka a autorem homiletických spisů.

Narodil se v Praze 13. července 1810 a zemřel 3. května 1873 v Příbrami. Po studiích na gymnáziu v Praze vstoupil roku 1831 na bohosloveckou fakultu a roku 1834 byl vysvěcen na kněze. Po dokončení fakulty dostal umístěnku do Příbrami, kde žil od roku 1836 až do své smrti. Nejdříve zde působil jako koordinátor na Svaté Hoře, od roku 1838 byl katechetou

---

⁵¹ http://www.liberliber.it/mediateca/libri/t/tasso/gerusalemme_liberata/html/testo.htm

⁵² TASSO, T., *Osvobozený Jerusalém: Báseň hrdinská*, přeložil V. Ziak, Předmluva, str. 9.

nejprve na triviální škole, později na hlavní škole, kterou i řídil. Od roku 1847, tedy po úmrtí svého předchůdce Pátera ThDr. Františka Kostky, vykonával funkci městského děkana. Patřil k druhé generaci českých národních buditelů, podílel se na vlasteneckém kulturním životě v Příbrami – byl zakladatelem místní čtenářské společnosti, šířil české knihy a časopisy, pořádal české besedy, díky němu mohli v roce 1844 příbramští obyvatelé shlédnout první české divadelní představení ve městě. Za své zásluhy získal titul „čestný měšťan města Příbrami“.

Ondrákova literární činnost se soustředila především na překlady převážně křesťansky zaměřené literatury z francouzštiny a italštiny. Jedním z významných překladů z francouzštiny je překlad Chateaubriandova historického románu *Mučedlníci* z roku 1851. Nás však bude zajímat Ondrákův překlad *Zasnoubenců* od Alessandra Manzoniho, jež patří k jednomu z prvních překladů z italštiny. Kromě překladů vydal Prokop Ondrák i několik svazků svých kázání a je též autorem popisu Příbrami, publikovaného roku 1842 v časopise *Česká včela*.⁵³

A. Manzoni: Zasnoubenci (v it. I promessi sposi)

Překlad *Zasnoubenců* vyšel v Praze v letech 1842-1844 v Praze celkem v sedmi svazcích pod názvem *Zasnaubenci* s podtitulem *Milánská historie ze sedmnáctého století* jako součást Bibliotéky zábavného čtení, kterou v letech 1835-1844 a 1845-1847 vydával Jakub Josef Dominik Malý. Jedná se přitom o první český překlad *Zasnoubenců* vůbec. Vydavatelkou všech svazků byla Anna Špinková. Nyní jsou *Zasnoubenci* uloženi v Národní knihovně České republiky a v digitalizované podobě jsou dostupné první čtyři svazky.

Překlad začíná zmíněnou předmluvou a pokračuje hlavami. V textu se objevují poznámky pod čarou, kde vysvětluje méně známé pojmy, nebo užití zvolených výrazů (viz příloha). Na kratičkém úryvku bych chtěla upozornit na další rozdíl mezi originálem a překladem: zatímco v Manzoniho díle vystupují Renzo a Perpetua, v českém překladu jsou to Háta a Vávra:

- *Buon giorno, Perpetua: io speravo che oggi si sarebbe stati allegri insieme.*

- *Ma! quel che Dio vuole, il mio povero Renzo.*⁵⁴

---

⁵³ O Ondrákově životě jsem čerpala z: OPELÍK, J., *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. 3, Sv. 1, str. 678.

⁵⁴ http://www.liberliber.it/mediateca/libri/m/manzoni/i_promessi_sposi/html/testo.htm

W. Dobré gitro Háto, gá gsem se těšil, že dnes na večer budeme společně weseli.

*H. Kdo může něco proti vůli Božj, milý Wávro.*⁵⁵

O tom, proč si Prokop Ondrák vybral právě *Zasnoubence*, se můžeme dočíst v předmluvě: „*Když gsem w loni we Kwětech progewenau četl žádost, by se kdo dal do překládánj spisů slowútného wlaského spisowatele a básnjka Manzoniho, pjdl gsem se po djlech gehu, a tu se mi do rukau přjtomná historie dostala, kterau k přjgemné laskawého čtenárstwa zábawě w češtinu uwěsti za dobro gsem uznal.*“⁵⁶ V další části předmluvy se Ondrák zmiňuje o tom, že knihu přeložil po svém, jaké překladatelské metody zde používá, však neuvedl, a zároveň doufá, že čtenáři ocení Manzoniho schopnosti a kvalitu románu: „*Ugišťuge Manzoni, - genuž sám nesmrtelný Goethe weřegně slawné wydal swědectwj, - že našel rukopis – ó kých wždycky takowj duchowé nagdau rukopisů, gako gest' Manzoni, náš Hanka, Klicpera, a t.d.! – kde tato historie zaznamenána, kterau ale, an ráz podiwného slohu na sobě nese, w nowěgwj raucho oděl a přistrogil tak, že wšecky doklady, důkazy a swědectwj z té staré knihy béře, wyprawowanj wšak samo swým perem rozwádj. Laskawý čtenář se zagisté neskrowným schopnostem Manzoniho podiwj, a nakonec zaraduge se, že hlawnj směr celé powjdky byla ‚cnost a nábožnost‘, a snad sám tu historii křesťanským romanem nazwe.*“⁵⁷

O Ondrákově překladu píše v roce 1932 Marino Parenti⁵⁸ kratičké pojednání *La prima traduzione boema de I promessi sposi*. Podle Parentiho je to jeden z prvních překladů, ne-li první, z italtštiny, a sám ho považuje za nejvýznamnější překlad tohoto období. Bohužel není tato kniha v ČR dostupná.

6.3. František Doucha (* 31.8.1810 Praha, † 3.11.1884 Praha)

František Doucha byl nejen překladatel z mnoha jazyků, byl to také bibliograf, kulturní publicista, literární kritik, básník a v neposlední řadě také autor knih pro děti a

---

⁵⁵ MANZONI, A., *Zasnaubenci: milánská historie ze sedmáctého stoletj*, přeložil P. Ondrák. Sv. 1, Hlava 2, str. 42.

⁵⁶ MANZONI, A., *Zasnaubenci: milánská historie ze sedmáctého stoletj*, přeložil P. Ondrák. Sv. 1, Předmluva, str. 4.

⁵⁷ Tamtéž, str. 4-5.

⁵⁸ Marino Parenti (1900-1963) byl italský bibliograf, esejista a malíř, zdroj: MARTINI, G.S., *Bibliografia essenziale di Marino Parenti scrittore e bibliografo estroso e cordiale*, Firenze: Sansoni, 1952.

mládež a stoupenec Jungmannovy koncepce národní kultury. Narodil se v Praze do početné rodiny malostranského ševce 31. srpna 1810 a zemřel 3. listopadu 1884 taktéž v Praze. Vychodil místní farní školu, a i přesto, že finanční prostředky nebyly příliš vysoké, absolvoval úspěšně malostranské gymnázium a tzv. filozofii. Poté vstoupil do pražského arcibiskupského semináře. Po studiích teologie (1833) se připravoval na gymnazijní profesuru. V roce 1834 byl vysvěcen na kněze a byl poslán do Petrovic na Sedlčansku, aby zde působil jako kaplan. Zde začal zapisovat texty a nápěvy lidových písní a jazykové zvláštnosti. Od roku 1840 pobývá střídavě v Praze a Mníšku a od roku 1848 tráví čas na venkovských šlechtických sídlech jako kaplan. Pomáhal zřizovat obecní a školní knihovny, organizoval čtenářské besedy apod. Kromě toho se podílel na kompletování materiálů k velkým souborným dílům své doby a podporoval národně obrodné snahy Lužických Srbů.

Počtem publikací i rozsahem ve spolupráci s časopisy se řadí k nejproduktivnějším spisovatelům tohoto období. Směr jeho literární práce určovalo přimknutí k Jungmannovu kulturnímu životu. Jako jeden z prvních usiloval o pravidelné a kvalifikované bibliografické registrování soudobé literární produkce. Kromě vlastní tvorby se věnoval i překladům, které se vyznačovaly věrným respektováním původního textu, tíhly k typu doslovného překladu. Často se uchýloval k časoměrnému překladu, který představuje poněkud nešťastnou epizodu v dějinách českého překladu, pomocí něhož bývaly překládány i předlohy přízvučné. Týká se to především básnických děl, zvláště překladů z antických literatur.

Nejen zprostředkováním hodnot světové literatury, ale i svou odbornou a publicistickou prací a svou iniciativou v oblasti dětské knižní kultury, přispěl František Doucha reálně ke kvalitnímu rozvoji české literatury druhé poloviny 19. století.⁵⁹

Pokud jde o Douchovy překlady z italštiny, *Lexikon české literatury* uvádí pouze italské spisovatele, které Doucha překládal, ale už zde nejsou zmíněny názvy děl. Mně se podařilo v *Ottově slovníku naučném* nalézt názvy konkrétních děl alespoň u dvou z těchto spisovatelů, které uvádím níže. Zde se kromě jiného dočteme také to, že své překlady Doucha publikoval zejména v časopisech jako byly Blahověst, Česká včela, Lumír, Květy, Pražské noviny, většinou se však jedná o překlady Shakespeara. Jelikož se mi Douchovy překlady z italštiny nepodařilo nalézt jak v katalogu Národní knihovny, tak v Souborném katalogu ČR, dokonce ani v Ústavu pro českou literaturu AV ČR, uvedu zde proto alespoň jména italských

---

⁵⁹ Podrobněji o Douchově životě v: FORST, V., *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. 1, str. 591-592.

spisovatelů, jejichž tvorbu překládal: D. Alighieri (*Božská komedie*)⁶⁰, L. Ariosto (*Zuřivý Roland*), S. Pellico, T. Tasso, J. Vittorelli.

O Douchově překladu *Božské komedie* se zmiňuje Jaroslav Vrchlický ve svém článku *Mé vzpomínky na Frant. Douchu*, který je součástí sbírky *Vzpomínky členů Máje*. Vrchlický zde píše: „*Je známo, že Doucha byl první, který v ukázkách uvedl Danta do České literatury. Učinil tak svým Květným výborem z Božské komedie v Musejníku roku 1854, kde jednotlivé kusy básnické sepjal prosaickým přehledem v jakýs celek. Doucha byl na tento svůj první pokus Českého Danta právem hrdý a z počátku dost těžce nesl, když se začal objevovati můj překlad celého díla. Ale když jsem mu roku 1879 přinesl úplně české Peklo do jeho asyly u sv. Jakuba, tu měl upřímnou radost.*“⁶¹

6.4. Jaroslav Vrchlický (* 17.2.1853 Louny, † 9.9.1912 Domažlice)

Jaroslav Vrchlický byl všestranně nadaný člověk, kromě toho, že byl překladatelem, byl také básníkem, dramatik, prozaikem, literárním i divadelním kritikem, esejistou a v neposlední řadě také vůdčím představitelem lumírovské generace. Byl nejvýraznější osobností poslední třetiny 19. století, veliký význam měl pro tehdejší poezii a jeho básnické překlady z nejrůznějších dob a národních kultur znamenaly epochu v dějinách českého básnického překladu.

Vrchlický, vlastním jménem Emil Frida (též Frída), se narodil 17. února 1853 v Lounech do rodiny nepříliš úspěšného kupce. Když byly Vrchlickému čtyři roky, otec ho svěřil do péče svému švagrovi A. Kolářovi, faráři v Ovčárech u Kolína, a jeho matce. Zde chodil do obecné školy (1857-61), od roku 1861 pak do hlavní školy v Kolíně. V Ovčárech se začíná zajímat o literaturu prostřednictvím babiččinych vyprávění a četby ze strýcovy knihovny. V roce 1862 nastoupil na gymnázium ve Slaném, odkud přešel na piaristické gymnázium, později také na soukromou školu J. Jungmanna a na gymnázium do Klatov, zde

---

⁶⁰ První ukázky českého překladu provázené prozaickým celkovým přehledem podal v Musejníku roku 1854 Fr. Doucha s názvem Květný výbor, celé dílo přeložil ve formě originálu Jaroslav Vrchlický (1. vydání v letech 1879-1881, 2. vydání v letech 1890-1892), který přeložil i Dantův Nový život (1890) a Básně lyrické (1890) – zdroj: Ottův slovník naučný, VII. díl, str. 36, heslo Dante.

Další verše z Pekla pak publikoval v časopise Zlatá Praha z roku 1865, bohužel zde není uvedeno číslo časopisu či stránka, na které se překlad nachází.

⁶¹ VRCHLICKÝ, J., Mé vzpomínky na Frant. Douchu. In *Vzpomínky členů Máje*, str. 173.

navázal vztahy s J. Thomayerem⁶² podnícené literaturou. Po maturitě v roce 1872 nastoupil do pražského arcibiskupského semináře, již po prvním semestru však přestoupil z teologie na filozofii, kde se setkal s románskou filologií. V Praze navazuje mnohá přátelství, např. s A. Jiráskem, J. V. Sládkem, J. Zeyerem. Po absolutoriu v roce 1875 odjíždí na rok do Itálie, aby zde vychovával děti markýze Montecuccoli-Laderchiho. Pobyt v Itálii umožnil Vrchlickému dobře zvládnout jazyk a ujasnit si své vlastní tvůrčí poslání. Cesta do Itálie nebyla však jedinou cestou Vrchlického, podniká i další krátkodobé cesty do ciziny (Drážďany, Norimberk, Paříž, Dánsko, Lvov). Po návratu z Itálie krátce učil na učitelském ústavu v Praze a v roce 1877 začal vykonávat funkci tajemníka na pražské české polytechnice. V této době se vyskytují první ostré kritické ohlasy na Vrchlického básnickou tvorbu, které byla vytýkána nadměrná orientace na cizí látky a přehlížení národních potřeb. Osobní krize a kritické ohlasy na Vrchlického tvorbu se promítly do jeho děl, přesto však byl veřejně uznáván doma i v cizině. Opakovaně byl navrhován na Nobelovu cenu a stal se členem několika zahraničních akademií, publikuje v časopisech (Světozor, Pokrok, Nedělní listy, Máj, Čes. revue).

V roce 1909 postihla Vrchlického mozková mrtvice, jež poznamenala jeho intelektuální schopnosti. Poslední čtyři roky života prožil v sanatoriích v jižních Čechách, v Dalmácii a v Domažlicích, kde 9. září 1912 zemřel.

V české poezii představoval Vrchlický pozdní typ romantického básníka. V jeho poezii se prolíná touha po dosažení ideálu s ostrou kritikou současnosti. Hlavní složku jeho poezie tvoří lyrika a jádro všech Vrchlického lyrických sbírek tvoří intimní poezie. Intimní lyrika se prosazovala i ve sbírkách, v nichž Vrchlický aplikoval rozmanité básnické formy a strofické útvary hlavně z románských literatur (např. sestina, siciliana, villonská balada, sonet) a z orientální poezie. Lyrické dílo završil dvěma protikladnými sbírkami *Strom života* a *Meč Damoklův*. Také v epice se uplatňoval silný reflexivní prvek. Po vzoru některých románských básníků napsal cyklus *Zlomky epopoje*, v němž usiloval o vytvoření dějinného obrazu lidstva od nejstarších dob až po současnost. Mezi Vrchlického původní tvorbu patřila také próza – jednalo se spíše o drobné povídky, črty a jediný román *Loutky*. Větší místo ve Vrchlického tvorbě zaujímá dramatická tvorba, která byla podnícena otevřením Národního divadla. Ve svých tragédiích, činohrách, veselohrách se nejčastěji inspiroval v antice, renesanci a v českých dějinách. Kromě toho píše také operní libreta a texty k melodramatům a baletům.

---

⁶² J. Thomayer je mimo jiné také původcem Vrchlického pseudonymu, zdroj: MERHAUT, L., *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. 4, Sv. 2, str. 1512.

Znalost světové poezie zprostředkoval Vrchlický pomocí svých překladů, z italštiny se tak k nám díky němu dostávají překlady L. Ariosta, D. Alighieriho, G. Leopardiho, F. Petrarkey, T. Tassa a dalších. Překládaným autorů věnoval i literární podobizny a studie, které shromažďoval do samostatných knižních souborů.⁶³

Pracovní postup Vrchlického osvětlují rukopisy jeho překladů: než začal překládat, načrtl si metrický půdorys a sled rýmů předlohy a o toto schéma se pak opřel při práci. Formu pak zjistil intelektuální analýzou. Forma byla pro Vrchlického nejdůležitější složkou básnické krásy a odtud pramení i základní kámen překladatelské estetiky Jaroslava Vrchlického: báseň je potřeba překládat rozměrem originálu. Vrchlický lpěl na zachování metra a příliš ho nezajímalo, zda má daná prozodická forma v češtině stejnou zvukovou hodnotu. K drobným ústupkům byl Vrchlický sám nucen tam, kde byly rozdíly mezi naším a cizím prozodickým systémem příliš viditelné. V italské poezii, která zná z jazykových důvodů pouze ženské rýmy, Vrchlický od této zásady v případě Tassa či Ariosta ustupuje. Obecně lze tedy říci, že od své zásady ustupují Vrchlický a jeho škola v podstatě tam, kde je forma pro češtinu z jazykových důvodů neúnosná.⁶⁴

S Vrchlického zaměřením na formu úzce souvisí podřízení detailů celku: „*Dlouhé zkušenosti překladatelské přivedly mne ke stanovisku, že básnický překlad je kompromis. Něco za něco. Chci vždy podati celistvý dojem originálu a zde je forma činitelem velkým a rozhodným, a nikoliv náhodným.*“⁶⁵

Vrchlický ve svých překladech nadřazoval zřetel estetický nad zřetel reprodukční. Snažil se nejprve vytvořit hodnotnou a formálně dokonalou českou báseň, a teprve pak se zajímal o její vztah k předloze.

Jaroslav Vrchlický představoval typ univerzálního překladatele. Tento typ je pro tuto dobu nejvýhodnější, neboť zprostředkovává české literatuře všechna vrcholná díla cizích literatur. V tom je Vrchlický nejen největším, ale i nejtypičtějším překladatelem 2. poloviny 19. století. Jeho univerzálnost mu umožnila vytvořit obrovské překladatelské dílo, které co do rozsahu nemá v české literatuře obdoby. Mělo to však i své nevýhody. Vrchlický se de facto zřiká vlastní koncepce a kulturní orientace, což mělo za následek to, že překládal například stejně Shelleyho jako Danta. Další nevýhodou je umělecká nevyrovnanost jeho díla. Zdařilost

---

⁶³ Více o Vrchlického životě v: MERHAUT, L., *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. 4, str. 512-515.

⁶⁴ LEVÝ, J., *České teorie překlada*. Sv. 1, str. 169-171.

⁶⁵ Tamtéž, str. 172.

Vrchlického překladů závisela na tom, do jaké míry se blížil styl originálu jeho vlastní tvorbě. Zajímal se spíše o otázky formální a chce podat co nejúplnější obraz, usiluje o vytvoření náročné poezie odrážející zájmy a potřeby bohatnoucí buržoazie a lidu vlastně vzdálené.⁶⁶

Téměř všechny Vrchlického překlady jsou uloženy v Národní knihovně ČR v Praze.

D. Alighieri: Básně lyrické (v it. *Il canzoniere*)

Překlad byl vydán nakladatelstvím J. Otto, v Praze roku 1891. Součástí *Básní lyrických* je pět knih: *Básně k Novému životu se družící, Kanzony z knihy Hostina, Jiné básně k Hostině se družící, Různé básně* a *Danteovy Eklogy a listy Giovanniho di Virgilio*. V úvodu Vrchlický charakterizuje Dantovu tvorbu, ale také zde uvádí důvody svého výběru a zvolené překladatelské metody. Podle Vrchlického *Nový život* a *Lyrické básně* velmi dobře charakterizují básníka i dobu. Co se týče překladatelských metod, Vrchlický uvádí, že latinský hexametr nahradil hexametrem přízvučným, zároveň se však netají tím, že ne vždy je překlad věrný originálu:

„Latinské hexametry této korespondence přeložil jsem hexametrem přízvučným z důvodů, které jsem v příčině této otázky vyslovil jinde.[...]Překládal jsem co možná věrně – pokud ovšem těžká, komplikovaná, na rýmy bohatá forma zvláště kanzony Danteovské tomu připustila. Že jsem nebyl všady otrokem výrazu, nemusím soudnému čtenáři vykládati, zůstal jsem i překládaje básníkem.“⁶⁷

V textu se vyskytují poznámky pod čarou s překladatelovými vysvětlivkami.

D. Alighieri: Božská komedie (v it. *La divina commedia*)

První vydání Dantovy *Božské komedie* bylo pro ideové nepřesnosti kritizováno moravskou katolickou kritikou. Na obsáhlou recenzi odpověděl Vrchlický roku 1890 samostatnou brožurou *Odpověď na kritiku překladu Božské komedie*. Na pozdější a daleko zásadnější kritiky pak reaguje již jen v předmluvách k dalším překladům. Útoky na své překladatelské metody nesl Vrchlický těžce.⁶⁸

Vyhledávání Vrchlického překladů *Komedie* byl oříšek. Ne všechny díly jsou dostupné ve všech vydáních. V prvním vydání se mi podařilo nalézt *Peklo*, které vyšlo roku

---

⁶⁶ Tamtéž, str. 180.

⁶⁷ Tamtéž, str. 7-8.

⁶⁸ LEVÝ, J., *České teorie překladu*. Sv. 1, str. 190.

1879 prostřednictvím časopisu *Lumír*, v Národní knihovně bylo ale momentálně nedostupné, a *Ráj*, jehož první vydání vyšlo roku 1882. Dále zde uvádím druhá vydání jednotlivých částí *Božské komedie*, respektive třetí vydání, jež v podstatě - až na některé malé opravy formální, jak uvádí sám Vrchlický - reprodukuje vydání druhé.

Peklo

Jedná se o třetí, opravené vydání první části *Božské komedie*. Kniha o 214 stránkách vyšla v nakladatelství J. Otto v Praze roku 1897. Jaroslav Vrchlický tento překlad věnuje „*Svému prvnímu vychovateli a otcovskému příteli P. Antonínu Kolářovi [...]*“⁶⁹ jako důkaz vděčnosti a lásky. V úvodu nalezneme i Slovo k třetímu vydání:

„Vydání toto reprodukuje až na některé malé opravy formální druhé vydání mého překladu, které vyšlo roku 1889. Hlavně forma terciny jest v textu lépe vyznačena, jak se to již stalo při druhém vydání ‚Očistce‘ a ‚Ráje‘.

Poměrně rychlý odbyt ‚Pekla‘ stvrzuje na novo sílu starého předsudku, který v širších kruzích panuje proti lektuře obou ostatních částí veliké skladby. Avšak ani tento úspěch v poměrech našich posud nedovolil, aby k dílu připojen byl již teď všestranný a obsáhlý komentář, který uchystal náš první Dantista, pan Jan Blokša. A tak nutno omeziti se na výklady stručné, které jsem převzal z vydání druhého.

Dojde-li k novému vydání též ostatních částí Božské komedie i lyriky Dantovy, přičiním rád některé změny a opravy již uchystané. Nenít tak hned básnického díla, které by vyžadovalo na překladateli tolik stálého úsilí a při němž by si mohl dáti jen tak hravě absolutorium.“⁷⁰

Třetí vydání *Pekla* má oproti *Očistci* a *Ráji* 34 zpěvů. V knize tentokrát nenajdeme výklady k jednotlivým zpěvům jako tomu bylo u předchozích vydání. *Peklo* je dostupné i v digitalizované verzi.

Očistec

Jedná se o druhé, valně opravené a místy přepracované vydání od Jaroslava Vrchlického z roku 1891, vydané v Praze v nakladatelství J. Otto. Kniha má třicet tři zpěvů, obsah, v závěru knihy píše Vrchlický Připomenutí, v němž upozorňuje na to, že podobně jako

---

⁶⁹ALIGHIERI, D., *Básně lyrické*, přeložil J. Vrchlický. 2. vyd. Slovo úvodní, str. 5.

⁷⁰ALIGHIERI, D., *Básně lyrické*, přeložil J. Vrchlický. 3. vyd. Slovo ke třetímu vydání, str. 7.

tomu bylo u druhého vydání Pekla, také zde proběhla značná revize vzhledem k prvnímu vydání. Opět neopomněl dodat, že podává básnický překlad, a tudíž ne vždy je jeho překlad omezen požadavkem doslovnosti:

„Jako při prvním dílu Božské komedie zasáhla revise i v druhém tomto dílu místy v samé základy prvotního překladu. Kdo by si nestěžoval a srovnal oba texty, uviděl by, jakou práci provést bylo překladateli zvláště tam, kde nechtěl bourati původní skladbu terciny a snažil se vlít v starých kadlub rýmů obsah originálu pokud možná plný a věrný. [...] Co mohl, to učinil překladatel milerád; dlužno však nespouštěti se zřetele, že podává básnický překlad a že nemůže si dát svázati ruce i nohy požadavkem všady a ve všem doslovného překladu.“⁷¹

Na konci knihy nalezneme i výklad k jednotlivým zpěvům.

Ráj (1. vyd.)

První vydání *Ráje* vyšlo roku 1882 v Praze u vydavatele Aloise R. Lauermanna. Vrchlický jej přeložil rozměrem originálu, tedy v rozsahu třiceti tří zpěvů. V úvodu knihy nalezneme předmluvu, v níž Vrchlický rozpráví o Dantově osobnosti a jeho díle, zejména pak o jednotlivých částech *Božské komedie*. Dočteme se zde ale i o Vrchlického překladatelských metodách. Sám si uvědomuje, že není překlad úplně dokonalý a dopředu počítá s tím, že se *Komedie* dočká dalších opravených vydání:

„[...]Není-li ve všem takový, jak bych si přál, omluví snadno přísná forma, již zachovati úplně s ženským rýmem jsem se vynasnažil.[...]Dle mého přesvědčení jest forma vždy polovičkou výkonu uměleckého. Zachoval jsem ji tedy, ač jsem se dopustiti musil místy násilných obrátů a mnohé zdánlivé nejastnosti. Šlo mi především o to, by ‚poesie‘ Danteova zaleskla se v rouše českém. Ostatné doufám pokračovati na díle tom jsa přesvědčen, že brzy v novém vydání zjemním mnohé hrany a vytríbím dikci k toužebnému stupni dokonalosti.“⁷²

Překlad Vrchlický věnoval všem „lidem dobré vůle“. V závěru knihy se nachází poznámky s překladatelskými vysvětlivkami a obsah.

Ráj (2. vyd.)

Jedná se o druhé, valně opravené a místy přepracované vydání z roku 1892, které vyšlo v Praze v nakladatelství J. Otto. Překlad obsahuje obsah, třicet tři zpěvů a výklad

⁷¹ ALIGHIERI, D., *Božská komedie: Očistec*, přeložil J. Vrchlický. 2. vyd. Připomenutí, str. 214.

⁷² ALIGHIERI, D., *Božská komedie: Ráj*, přeložil J. Vrchlický. 1. vyd. Předmluva, str. 11-12.

k jednotlivým zpěvům. V závěru knihy jsou i vytištěné opravy z *Pekla*, *Očistce* a *Ráje*. Neobsahuje předmluvu ani doslov.

L. Ariosto: Zuřivý Roland (v it. Orlando furioso)

Jde o vícesvazkové dílo, konkrétně o osm svazků, jež byly vydávány postupně v letech 1891-93 v nakladatelství J. Otto v Praze. Každý svazek je tvořen několika zpěvy. V posledním svazku nám zanechal Vrchlický předmluvu k celému *Zuřivému Rolandovi*. Zde se například dozvíme to, že Rolanda začal nejprve překládat spíše ze zvědavosti a už vůbec ne s úmyslem přeložit ho celého, jelikož se jedná o rozsáhlé dílo: „*Začal jsem překládati ‚Zuřivého Rolanda‘ 2. ledna 1881 v době, kdy v zanícení mladistvém a jarém rozruchu sil se člověk odváží na všechno, třeba i státi se českým dramatikem. První stance jen více ze zvědavosti, jak by to šlo. Když jsem viděl, že to snad půjde, přeložil jsem půltřetího zpěvu, ale stále vždy bez úmyslu na celek.*“⁷³ Dále se můžeme dočíst, jak Vrchlický při svém překladu postupoval: „*Při překládání ‚Zuřivého Rolanda‘ počínal jsem si celkem jako při Tassovi s tím pouze rozdílem, že máje na zřeteli lehkost a grácii originálu a chtěje ji vystihnouti, byl jsem méně pedantický k doslovnému znění textu a dle potřeby dovolil si leckterou inversi neb jinou formu výrazu, na kterou bych se na př. při Dantovi neb Goethově Faustu, kde na každém takřka slově záleží, sotva byl odvážil.*“⁷⁴ Zároveň se zde dočteme i Vrchlického obranu na svou osobu: „*Na konci budiž dovoleno slovo obrany osobní. Slavná IV. třída České Akademie, která stojí v čele Sborníku našeho a týž řídí, usnesla se, aby choulostivá místa v básni byla vynechána. Nezbyvalo mi, než podrobiti se, chtěl-li jsem vůbec překladu pomoci na světlo. Za to však se mi dostalo v ‚Času‘ a zvlášt’ v ‚Literárních listech‘ moravských nejednoho trpkého slova. Musím prostě vrátiti tyto výtky, nebo nepatří na mou adresu.*“⁷⁵

V závěru je překlad doplněn o poznámky k jednotlivým slokám, dále je zde přiložen seznam osob a hlavních událostí, a seznam oprav tiskových chyb.

M. Buonarrotti: Básně Michelangela Buonarrotiho, malíře, sochaře i stavitele

Jedná se o sbírku básní M. Buonarrotiho, které Vrchlický přeložil roku 1889 a nechal je vydat v nakladatelství Bursík a Kohout v Praze, tiskařem byl Alois Wiesner. Monografii tvoří celkem tři knihy: *Sonety*, *Madrigaly*, *Epigramy*, *nápisy*, *stance*, *kanzóny* a *kapitoly*.

⁷³ ARIOSTO, L., *Zuřivý Roland*, přeložil J. Vrchlický. Sv. 8. Předmluva, str. 1.

⁷⁴ Tamtéž, str. 7.

⁷⁵ Tamtéž, str. 8.

První dvě knihy jsou ještě dále rozděleny do kapitol. V úvodu nám opět překladatel představuje básnickou tvorbu a hovoří o svém uspořádání básní a zvolených překladatelských metodách:

„[...]Sonety kladu na místo první, neb je považuji i z formálních důvodů za těžiště básnické činnosti Michelangelovy; za nimi následují madrigaly, kteréž přes jednotlivé krásy jsou více jen dialektickými hravými skvosty; na konec v jedno oddělení vřadil jsem nápisy, z ostatních druhů básnických v originále zastoupených, vybral jsem jen po závažné ukázce. Mohl jsem tak učiniti tím spíše, jelikož kanzony i kapitoly jsou většinou zlomky, které mají smysl jen pro detailové studium originálu, překladem však skoro ceny své pozbývají. Sonety i madrigaly a nápisy podávám úplně dle vydání Guastiho (z r. 1863) a již těmi jest Michelangelo, básník v jádru svém postižen.

O překladu svém dovolím si říci jen jedno. Je prací dlouhých let a prodělal po svém dokončení i Horatiovo devítiletí svědomitě. V poslední době vložen naň nový pilník zvláště po stránce vnitřní.[...]Šlo mi o to, zachovati i v překladě styl Michelangelův. Vůle byla dobrá i snaha, kde zůstal jsem přece, ať rozdílem obou jazyků, ať vlastní nedostatečností, za touženým idealem, vím dobře sám; za každý pokyn znalecký, kteréhož bych mohl užiti, dojde-li k vydání novému, napřed děkuji.“⁷⁶

Překlad věnoval Vrchlický svým přátelům sochaři Jos. Mauderovi a spisovateli K. B. Mádlovi. V textu se objevují poznámky pod čarou s vysvětlivkami.

T. Cannizzaro: Výbor básní

Vrchlického překlad Cannizarových básní vyšel tiskem a nákladem Jos. R. Vilímka v Praze roku 1884. Kniha je opatřena básnickovou podobiznou a životopisnou poznámkou. Výbor básní Vrchlický věnuje příteli Adolfu Heydukovi, který ho s básníkem seznámil. Básně jsou seřazeny do tří oddílů: *Básně popisné, Lásky, Básně reflektivní.*

G. Carducci: Výbor básní

Jde o překlad Carducciho básní, které se s jeho svolením rozhodl Vrchlický uvést do českého jazyka. To se mu podařilo v roce 1890 u nakladatele F. Šimáčka. Překlad byl věnován Prof. Dru. Josefu Stupeckému. Kniha je členěna do osmi kapitol, v úvodní kapitole se překladatel věnuje literární tvorbě básníka Carducciho, zmiňuje se zde mimo jiné i o tom,

---

⁷⁶ BUONAROTTI, M., *Básně Michelangela Buonarrotoho, malíře, sochaře i stavitele*, přeložil J. Vrchlický. Slovo úvodní, str. 4-5.

jak získal Carducciho svolení: „[...]Že jsem tak volnou ruku měl v překládání a že jsem překládal zcela dle chuti své, dle vkusu svého, děkuji příteli svému, profesorovi Em. Tezovi v Padově, který sprostředkoval mi laskavě dovolení Carducciho k výboru překládání, k tisku a vydání.[...]“⁷⁷

U. Foscolo: O hrobech

Báseň *O hrobech* v překladu Jaroslava Vrchlického vydalo nakladatelství J. Otto v Praze roku 1891. V úvodu se dočteme, že překlad Vrchlický věnuje České akademii císaře Fr. Josefa. Předmluva, ani doslov zde nejsou uvedeny.

C. Goldoni: Paní hostinská

Paní hostinská je veselohra o třech dějstvích. Vyšla v překladu Jaroslava Vrchlického v Praze 1893 nákladem Jaroslava Pospíšila, tiskem J. Otty. Monografie neobsahuje předmluvu, ani doslov.

G. Leopardi: Básně

Básně od Giacoma Leopardiho vydal Jaroslav Vrchlický v roce 1876 v Praze a to v nakladatelství Eduarda Grégra. Kniha obsahuje 34 básní a dva fragmenty, v závěru jsou pak poznámky s překladatelskými vysvětlivkami, připomenutí překladatelské, v němž nám Vrchlický přibližuje Leopardiho život a důvody, proč si pro překlad vybral právě tohoto autora, a obsah.

„Překlady těmito uvádím obecně básníka známého sotva jménem, často neprávě posuzovaného a přece tak často v hovoru i spisech se naskytujícího, že zdá se mi právě na čase, by poznáním básní jeho nepravým úsudkům hráz položena byla a básník sám oceněn a uznán byl dle zásluhy a pravdy.[...]Překlady tyto vznikly na rodné půdě básníkův. Nechci tím nijak předpovídati dokonalost jich, ale přiznám se, že pro práci mou byl právě tento moment nejrozhodnějším.“⁷⁸

Poesie italská nové doby

Je to jakýsi výbor básní od několika italských autorů poezie. Jaroslav Vrchlický sesbíral básně těchto básníků a přeložil je, aby je později mohl vydat, konkrétně tomu bylo

⁷⁷ CARDUCCI, G., *Výbor básní*, přeložil J. Vrchlický. Kap. Giosuè Carducci, str. 18.

⁷⁸ LEOPARDI, G., *Básně*, přeložil J. Vrchlický. Připomenutí překladatelské, str. 154-156.

v roce 1885 v Praze u nakladatele Jos. R. Vilímka. Kniha nese podtitul *1782-1882*. Celou sbírku pak věnoval T. Cannizzarovi.

Vrchlický v úvodu zdůvodňuje svůj výběr autorů a způsob, jakým knihu rozčlenil – tedy na 10 knih, přičemž každá kniha obsahuje překlady skupinky několika autorů, kteří jsou si nějakým způsobem blízcí a jsou seřazeni chronologicky. Ke každému autorovi je zde uvedeno kratičké pojednání o jeho životě a díle. V závěru knihy nalezneme obsah, jmenný rejstřík, doplňky a opravy tiskových chyb.

T. Tasso: Osvobozený Jerusalém

Překlad *Osvobozeného Jerusaléma* byl vydán roku 1887 v Praze tiskem a nákladem Aloisa R. Lauermanna. Přispěvatelem byl kromě Jaroslava Vrchlického také František Pover, jakou roli v překladu Tassova Osvobozeného Jeruzalema hrál, bohužel není známo. Podobně jako originál, i překlad je rozdělen do dvaceti zpěvů. Kniha je bez předmluvy i doslovu, v závěru knihy je obsah.

6.5. Matěj Netval (* 4.2. Pacov, † 23.8.1947 Humpolec)

JUDr. Matěj Netval se do českého povědomí zapsal jako právník, novinář a překladatel. Narodil se v Pacově do soukenické rodiny 4. února 1859. Nejstarší doložené informace o Matěji Netvalovi pochází až z dob jeho studia na gymnáziu – nejprve navštěvoval gymnázium v Táboře a to od roku 1872, o rok později přestoupil na českobudějovické klasické gymnázium, kde také odmaturoval. Po maturitě nastoupil na matčino přání na teologickou fakultu v Praze. Zde se také začal zajímat o italskou literaturu. Po přeložení paměti italského spisovatele Silvia Pellica *Z mých žalářů* tak zahájil svou kariéru překladatele. Na teologické fakultě vydržel pouze tři semestry a odtud přestupuje na právnickou fakultu. Matěj Netval ukončil univerzitní studium úspěšně a roku 1885 se stal právníkem, ovšem ještě bez doktorského titulu, který tehdy pro provozování právnické činnosti nebyl nutný. Titul JUDr. získal po složení rigorózních zkoušek v roce 1893. Kromě právnické činnosti se věnuje také činnosti literární, ta lze rozdělit do tří skupin: Netval jako překladatel italských preromantiků, Netval jako novinář a Netval píšící vlastní tvorbu. Za překlad Pellicovy *Francesky z Rimini* získává roku 1923 Řád italské koruny. V roce 1925 mu umírá manželka Vilma, s níž byl od roku 1894 ženatý, navíc se potýká s finančními problémy, které ho budou provázet do konce života. Roku 1936 získává Matěj Netval další ocenění,

neboť je jmenován čestným občanem Pacova. Až do počátku druhé světové války žil ve své vile v Humpolci, ale špatná finanční situace ho přinutila svůj dům prodat. Za peníze získané z prodeje se přestěhoval do domova blahoslavené Bronislavy v Humpolci. Zde píše svůj poslední text, věnovaný řádovým sestrám, *Epištola*. JUDr. Matěj Netval umírá ve věku 88 let 23. srpna 1947 v Humpolci, kde prožil víc jak polovinu svého života.

Matěj Netval coby překladatel se věnoval především dvěma hlavním představitelům italského preromantismu: Ugo Foscolo a Silvio Pellico. Je jedním z mála překladatelů, jenž je překládal a propagoval jejich díla. Možná ho zaujali svými životními osudy, svými silnými vlasteneckými postoji. Výše jsem již zmínila Netvalovu překladatelskou prvotinu *Z mých žalářů* od Silvia Pellica, kterou vydal v roce 1882. Následně vydává překlad Pellicova vrcholného díla a tím je *Francesca z Rimini*. Netval se pokoušel svůj překlad uveřejnit v roce 1884 v časopise *Květy*, avšak neúspěšně, nakonec se mu to podařilo v roce 1920 v Humpolci, kdy jej vydává vlastním nákladem a s věnováním památce Jaroslava Vrchlického, který částečně ovlivnil Netvalovu překladatelskou tvorbu. Netvalův překlad u nás neměl příliš kladný ohlas, prodalo se jen pár výtisků a ostatní zůstaly ležet Netvalovi na půdě. Za to v Itálii si ho velmi cenili, za což získal také nejvýznamnější italské vyznamenání tehdejší doby, Řád italské koruny.⁷⁹

Druhým italským spisovatelem je Ugo Foscolo, kterého k nám poprvé uvedl Jaroslav Vrchlický. Matěj Netval do češtiny přeložil Foscolův román *Poslední listy Jakuba Ortisa* (sic).

Netval coby překladatel, podobně jako Hanus, zůstává ve svých překladech věrný originálu, ať jde o formu textu či použité jazykové prostředky, což ho odlišuje např. od Jaroslava Vrchlického, jenž upřednostňoval jazykovou stránku nad informativní. Komentáře v jeho překladech vyjadřují jakési zaujetí překladatele na díle a jsou typické pro překladatele tohoto období.

Pokud jde o Netvalovu novinářskou tvorbu, publikovat začíná již v době studií. Jako vysokoškolský student měl být údajně redaktorem časopisu *Národní listy*. Po dokončení studií publikoval pro regionální časopisy. V době, kdy žil v Českém Brodě, publikoval pro časopis *Českobrodské listy*. Po přestěhování do Humpolce publikuje již jen příležitostně a to pro

---

⁷⁹Podrobnosti o Netvalově životě a studiích jsem čerpala ze studentské práce J. Honzla, která je dostupná na stránkách [www: http://soc.nidm.cz/archiv/getWork/hash/40J16JH260789A](http://soc.nidm.cz/archiv/getWork/hash/40J16JH260789A).

Českomoravské listy, Humpolecký týdeník a Čáslavsko-kutnohorský obzor. Sem přispívá zejména svými fejetony a tzv. soudničkami.⁸⁰

Netval jako spisovatel je autorem knihy *Silvio Pellico, slavný básník italský, vězeň špilberský*, kterou vydal u příležitosti stého výročí od Pellicova uvěznění na Špilberku. Kniha je jakýmsi medailonkem o italském spisovateli. Druhou knihou je *Epištola*, kterou věnoval sestřám řádu sv. Norberta, jež o něj pečovaly v posledních letech svého života. Jedná se o poslední Netvalův text vůbec.

U. Foscolo: Poslední listy Jakuba Ortisa (v it. Ultime lettere di Jacopo Ortis)

Překlad románu italského romantika vyšel v Praze v roce 1883, nákladem knihkupectví I. L. Kobrova. Román v českém překladu je přeložen formou dopisu, stejně jako originál. V poznámce pod čarou nalezneme překladatelovy vysvětlivky. Kniha je bez předmluvy a doslovu. Součástí monografie jsou další překlady různých autorů.

Monografie je uložena v Centrálním depozitáři NK ČR.

S. Pellico: Z mých žalářův (v it. Le mie prigioni)

Monografie *Z mých žalářův* s podtitulem *Upomínky Silvia Pellica* vyšla v Praze roku 1882 na náklady Cyrillo-Methodějské knihtiskárny. Kniha se skládá z 99 hlav, v přídatku na konci knihy nalezneme dalších 12 hlav. V úvodu knihy píše Netval proslov, v němž přibližuje Pellicův život.

6.6. Václav Hanus (* 25.8. 1866 Jindřichův Hradec, † 18.11.1929 Chrudim)

Václav Hanus byl překladatelem z italštiny na přelomu 19. a 20. století. Narodil se v Jindřichově Hradci 25. srpna 1866, zemřel v Chrudimi 18. listopadu 1929, pohřben byl však v Pardubicích.

Po maturitě na gymnáziu v Jindřichově Hradci v roce 1885 studoval na filozofické fakultě v Praze klasickou filologii a češtinu. Poté, co v roce 1893 absolvoval, začal pracovat jako středoškolský profesor řečtiny, latiny, češtiny a němčiny v Uherském Hradišti (1893-94), Pardubicích (1894-95), Klatovech (1895-98), Čáslavi (1898-1900), Litomyšli (1900-06) a

---

⁸⁰ Soudnička je krátký literární útvar, obvykle humorné či satirické povahy, inspirovaný skutečným soudním případem, zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soudni%C4%8Dka>

Chrudimí, kde od roku 1908 působil jako okresní školní inspektor, v letech 1922-26 jako ředitel učitelského ústavu. V roce 1905 podnikl cestu do Itálie a Řecka. Patřil ke spolupracovníkům *Ottova slovníku naučného*.

Zpočátku se věnoval své vlastní tvorbě, což byly příspěvky z klasické filologie publikované v časopisech. Poté se věnoval překládání beletrie, především z italštiny, ojediněle i z polštiny. Na přelomu 19. a 20. století k nám uváděl současné italské prozaiky, mezi nimiž se vyskytli i přední představitelé dekadence a verismu, jako byl Gabriele D'Annunzio, Matilde Serao či Edmondo De Amicis. V roce 1908 přijal místo školního inspektora a literárně se odmlčel, znovu překládat začal až na sklonku svého života.⁸¹

Všechny Hanusovy překlady mají společnou jednu věc a to, že v nich nenalezneme žádný úvod, předmluvu, či doslov, v nichž obvykle překladatel píše o důvodech svého výběru, či o použitých překladatelských metodách, jen ojediněle má kniha v úvodu či závěru obsah. Překlady jsou kritiky všeobecně velmi kladně hodnoceny, vyčítány jsou Hanusovy jen některé přeložené názvy děl, jenž mnohdy nekorespondují s originálním názvem. Hanus je typickým překladatelem druhé poloviny 19. století, pro nějž je důležitý obsah díla, tudíž nadřazuje informativní zřetel nad jazykově tvůrčí.⁸² S tím souvisí také jeho výběr – překládá převážně současné italské spisovatele. Překlady jsou uloženy v Národní knihovně České republiky a mnohé z nich jsou k dispozici i v digitalizované podobě. Překlady publikované v časopisech jsou k nalezení v Ústavu pro českou literaturu při Akademii věd ČR.

A. Altobelli: Sprcha

Povídku *Sprcha* přeložil Václav Hanus v roce 1890 a publikoval ji v odpoledním vydání *Národních listů*.

G. D'Annunzio: Dítě rozkoše (v it. Il piacere)

Překlad od Václava Hanuse vyšel roku 1898 v Praze na náklady J. R. Vilímka. Jedná se o poměrně rozsáhlý D'Annunziův román. Hanus ho přeložil v 16 kapitolách, na 454 stránkách. Kniha je bez předmluvy a doslovu, v textu v poznámkách pod čarou jsou uvedeny vysvětlivky, či překlady italských textů, které se v knize objevují. Dostupný je v Ústavu pro českou literaturu při AV ČR.

---

⁸¹ FORST, V., *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. 2, Sv. 1, str. 67.

⁸² viz kap. 4.3. Český poobrozenecký překlad

V Obzoru literárním a uměleckém z roku 1899 byla na tento Hanusův překlad napsána recenze. Překlad je celkem kladně hodnocen, nicméně je Hanusovi vyčítán překlad původního názvu:

„[...]Nebylo by škodilo, kdyby překladatel při ‚Rozkoši‘ (zbytečně překřtěné v ‚Dítě rozkoše‘) byl ponechal autorovo věnování, jež účel románu vážně objasňuje, a kdyby několika řádky byl informoval čtenáře o tom, že román ‚Il piacere‘ vznikl r. 1888 jakožto první díl epické trilogie, jejíž třetí část ‚Triumf smrti‘, vyšla 1894, která založila evropskou slávu italského spisovatele, našemu čtenářstvu je již známa ze ‚Vzdělávací bilbiotéky‘. Bez takového, byť sebe stručnějšího poučení by širší vrstvy čtenářstva d’Annunzia podle reklamní frase snadno pokládaly za ‚vlašského Maupassanta‘ nebo ‚Rozkoš‘ dokonce řadily do pikantní četby staromládenecké, což by byl osudný omyl.

Překlad celkem čte se dobře, čehož pohříchu nelze říci o všech svazcích této sbírky. Místy by ovšem i zde nebyla škodila poslední revise; na př. v hovoru zajisté se nesmějeme vtipu ‚ohromnému‘ nýbrž ‚nehoráznému‘, atd.“⁸³

Další hodnocení *Dítě rozkoše* se objevilo v *Literárních listech* z roku 1899. Také zde je vytýkán Hanusovi překlad názvu, ale jinak je celkem kladně hodnocen:

„Překlad bych mohl nazvati dosti zdařilým, kdyby se p. překladatel na několika místech nebyl dopustil přílišných stilistických neobratností.“⁸⁴

G. D’Annunzio: Říční ekloga

Jedná se o povídku, kterou Václav Hanus publikoval roku 1897 v Nedělní zábavné příloze *Národních listů*.

G. D’Annunzio: Smrt vévody d’Ofena a jiné novely

Knihu italského dekadenta přeložil Václav Hanus na 79 stránkách v roce 1897. V Praze ji na své náklady vydal F. Šimáček. Jinými novelami v názvu se rozumí dvě novely, které jsou v knize obsaženy a jež pojednávají o smrti vévody d’Ofena: *Násilníci* a *Modláři*. Důvody Hanusova výběru se z knihy bohužel nedozvíme, jelikož nemá ani předmluvu, ani doslov. V závěru knihy však najdeme její obsah. V současnosti je kniha k dispozici v Národní knihovně ČR a v digitalizované podobě na internetových stránkách knihovny.

⁸³ VLČEK, J. *Dítě rozkoše. Obzor literární a umělecký*, 1899, str. 149.

⁸⁴ ŠIMEK, O. *Dítě rozkoše. Literární listy*, 1899, str. 168-9.

E. De Amicis: Albert

Kniha v překladu Václava Hanuse vyšla v Praze roku 1897 tiskem a nákladem J. Otty. Přeložena byla celkem na jednadmdesáti stránkách ve 14 kapitolách. Monografie je opět bez předmluvy a doslovu.

E. De Amicis: Na oceáně (v it. Sull'oceano)

Na oceáně je společným překladatelským dílem Jaroslava Vrchlického a Václava Hanuse. Kniha je doplněna kresbami Arnalda Ferragutiho. Kniha byla vydána v Praze 1898 v nakladatelství F. Šimáčka. V úvodu knihy nalezneme obsah s názvy celkem 20 kapitol (*Vystěhovalci na loď vstupují, V zálivu Lyonském, Itálie na palubě, Na přídě a na zádi, Páni a dámy, Hněvy a lásky, Na obratníku raka, Žlutý oceán, Originály na přídě, Ložnice žen, Jízda přes rovník, Malý Galileo, Ohnivé moře, Oceán azurový, Mrtvý, Den d'áblův, In extremis, Zítř!, Amerika, Na Rio de la Plata*). Kniha je bez předmluvy a doslovu.

E. De Amicis: Vojenské povídky

Vojenské povídky od Edmonda de Amicise zahrnují povídky *Statečnost* a *Syn pluku*. Roku 1894 vyšli v Praze na náklady Knihtiskárny F. Šimáčka. V závěru *Vojenských povídek* najdeme obsah. Jedná se o poměrně krátké povídky, neboť má celá kniha pouze 91 stran. Obě povídky jsou rozděleny do kapitol. V povídce *Statečnost*, která má pouhé dvě kapitoly, se v poznámkách pod čarou vyskytují vysvětlivky překladatele, tímto způsobem nás překladatel poučuje např. o tom, co nebo kdo jsou to briganti (zbojníci, lupiči ze řemesla)⁸⁵. Povídku *Statečnost* publikoval též časopisecky a to v Nedělní příloze *Národních listů* v roce 1892. Povídka *Syn pluku* je o něco delší, skládá se z 9 kapitol a v textu se objevují italské texty, za nimiž je v závorce uveden překlad:

Pur ti saluto anch'io

O Venezia immortale!

Che infinito desio,

Cara, io n'avea nel cor!

Che divino m'assale

*Entusiasmo d'amor!*⁸⁶

Ihned pod tím je v závorce uveden překlad:

---

⁸⁵DE AMICIS, E., *Vojenské povídky*, přeložil V. Hanus. Povídka *Statečnost*, str. 9.

⁸⁶DE AMICIS, E., *Vojenské povídky*, přeložil V. Hanus. Povídka *Syn pluku*, str. 83.

*A přec i já tě zdravím,
Ó, věčná Venecie!
Po tobě mocně bažím,
Od dávna v srdci, drahá!
V hruď mou se božský lije
Vzlet, láska tak blahá!*

E. Castelnuovo: Nešťastník

Hanusovi se *Nešťastníka* podařilo přeložit na 224 stránkách, celkem v jednačtyřiceti kapitolách. Překlad vyšel v roce 1896 jako 38. svazek Románové knihovny Světozor na náklady F. Šimáčka, uložen je v Národní knihovně. Kniha neobsahuje předmluvu, ani doslov.

E. Castelnuovo: Před odjezdem (v it. Prima di partire)

Román v dopisech od italského spisovatele Enrica Castelnuova z vlastiny přeložil Václav Hanus. Kniha vyšla v Praze v roce 1894 na náklady Knihtiskárny F. Šimáčka. Opět zde chybí předmluva a doslov. Překlad je psán též formou dopisu.

C. Lara: Bludiště lásky

Překlad románu italské spisovatelky Contessy Lary *Bludiště lásky* spatřil světlo světa v roce 1897, kdy byl na náklady Národní tiskárny a nakladatelstva v Praze vytištěn. Překlad je výsledkem práce Václava Hanuse, ilustrátorem knihy je Josef Ullrich. Kniha je rozdělena na dvě části, každá část pak na kapitoly. V poznámce pod čarou se objevují vysvětlivky a překlady španělských textů. Kniha je bez předmluvy a doslovu.

D. Mantovani: Rinaldo bandita0

Rinaldo Bandita vyšel opět tiskem a nákladem F. Šimáčka, v Praze 1897 a jedná se o první vydání tohoto překladu. Kniha o jednasedmdesáti stránkách a devíti kapitolách je značně poškozena, je to však první kniha v překladu Václava Hanuse, ve které nalezneme překladatelův úvod, jenž reprodukuje slova Juliuse Zeyera, který v *Karolinské epopěji* projednává totéž téma.⁸⁷

---

⁸⁷ MANTOVANI, D., *Rinaldo Bandita*, přeložil V. Hanus. Úvod: *K lepšímu porozumění pokládám za vhodné reprodukovati zde slova, jež náš slavný básník Julius Zeyer, předeslal své Karolinské epopěji, kde*

Mariula: Irena a Bludičky

Povídky *Irena a Bludičky* přeložil Václav Hanus v roce 1897 v Praze, tentokrát vydané v nakladatelství J. Otto. Kniha je součástí monografie, kde nalezneme i další překlady jiných překladatelů. Povídky jsou opět bez předmluvy a doslovu.

Povídka *Irena* je přeložena na 25 stranách ve 3 kapitolách. Také *Bludička* je velice krátká povídka (str. 26-40). Kapitoly nejsou číslovány, ale pojmenovány: *Na hřbitově*, *Matka*, *Křehkost*, *Nevědomost*, *Večer*.

Mariula: Monsignore a jiné novely

Monsignore a jiné novely byly publikovány v Praze roku 1896 na náklady F. Šimáčka. V obsahu v závěru knihy se dočteme, že kromě novely *Monsignore* jsou zde obsaženy ještě novely *Porážka* a *Ona a on*. Jednotlivé novely jsou členěny do kapitol, v textu se v poznámce pod čarou objevují vysvětlivky. Kniha nemá žádnou předmluvu ani doslov. Součástí monografie jsou další překlady od různých autorů, přeložené různými překladateli.

G. Rovetta: Mater dolorosa

Mater dolorosa je poměrně rozsáhlý román od Gerolama Rovetty, jedná se o první román tohoto autora, který může být pro pesimismus svých děl považován za veristu. Rozsah českého překladu od Václava Hanuse činí 479 stran. Podobně jako předchozí Hanusovy překlady, také tento vyšel v Praze u vydavatele F. Šimáčka v roce 1898. Kniha je rozdělena do dvou dílů: první díl nalezneme na stranách 5 až 234, druhý pokračuje od strany 235. Ani zde nenajdeme předmluvu či doslov.

---

v jedné části, totiž v Románu o čtyřech synech Ajmonových projednává poeticky tutéž látku: ‚Karel v podání a písni byl především přímo prostředníkem mezi lidem křesťanským a Bohem, podrobil si svět, ne pro sebe, ale pro vládu kříže, a aby to veliké dílo mohl dokonati, dostalo se mu věku nadlidského, stáří báječného, jež mu bylo druhdy jaksi majestátem. Byl vtělenou ideou vítězího křesťanství proti ‚pohanstvu‘, jak netolerantně se tenkrát nazýval islamism, záštitou pak a mečem té moci byla Francie, a proto bylo ctí nejvyšší, povinností nejsvětější, až náboženskou, oddati se tělem duší Karlovi a Francii. V tom smyslu utvořil si franouzský epos postavy Karla, jeho paladinů, Rolanda, Oliviera, Rinalda, utvořil je dle svého ideálu a obestřel je kouzlem svého rytířství.‘ Tím vysvětlíme si proč Rinaldo i ostatní, přes veškerý ukrutnosti, jichž Karel na nich se dopustil, přece jej milovali, ba přímo zbožňovali. Překladatel.‘

M. Serao: Při západu slunce

Dílo italské autorky vyšlo v překladu Václava Hanuse roku 1896 v Praze, tiskem a nákladem F. Šimáčka celkem ve čtyřech kapitolách. Nejedná se o rozsáhlé dílo, jelikož je přeloženo na pouhých 88 stránkách.

M. Serao: V lávě

Novelu *V lávě* přeložil Václav Hanus roku 1894 v Praze, opět tiskem a nákladem v Knihotiskárně F. Šimáčka. Překlad je součástí monografie, kde nalezneme i jiné Hanusovy překlady jako je např. *Před odjezdem* od E. Castelnova. Osmdesátistránkový překlad je rozdělen do pěti kapitol. V textu se objevují italské fráze, které jsou přeložené buď přímo za frází v závorce, nebo jsou přeloženy v poznámce pod čarou. Většinou jde o slova italských písní, jež si prozpěvují postavy románu, či jsou to citace z italských děl, jejichž názvy jsou ponechány v originále: „[...] hlasem plačtivým, falešným počala ječeti starou romanci Ciccilla Tostiho: *Penso alla prima volta (Myslím na to jak poprvé) [...]*,“ nebo „[...] přes to, že deklamovala hrubým vrískavým hlasem *Ecco l'orrido campo z Ballo in maschera a Pace, pace, mio Dio z Forza del destino, [...]*“⁸⁸

V *Literárních listech* vyšla roku 1896 recenze k tomuto překladu:

„Překlad připomíná často gymnasistu, jenž se začíná cvičiti na svých klassicích.“⁸⁹

---

⁸⁸ SERAO, M., *V lávě*, přeložil V. Hanus, str. 16-17.

⁸⁹ VLČEK, J. *V lávě. Literární listy*, 1899, str. 207.

7. ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo vyhledat významné české překladatele italské prózy a poezie, kteří působili v letech 1800-1900, seznámit čtenáře s jejich životy, původní tvorbou a s jejich překlady.

Práci jsem rozdělila do dvou částí. První část se zabývá vzájemnými vztahy mezi českými zeměmi a Itálií. Čtenáři blíže přibližuje okolnosti vzniku vzájemných vztahů a také to, proč jsou si obě země tak blízké, a jak se kultury navzájem ovlivňovaly.

V druhé části jsem se zaměřila především na historii českého překladu 19. století. Abychom však lépe pochopili české překladatelské postupy a metody tohoto období, bylo nezbytné porozprávět i o evropském překladu, jenž ovlivnil překladatelství české. Další kapitola je věnovaná literatuře, která byla v tomto období nejčastěji překládaná. Byla to jednak literatura současná, ale i dřívější. Konkrétně se nejvíce překládala operní libreta, poezie a z prózy to byly především romány a povídky. Poté už se zaměřuji na samotné překladatele a jejich překlady. U překladatelů mne zajímal jejich život a studia, neopomněla jsem však ani jejich vlastní tvorbu, na základě toho jsem pak mohla odvodit, zda koresponduje jejich tvorba s výběrem překládaných děl. Překladatelé jsou pak seřazeni chronologicky podle data narození, jejich překlady jsem pro přehlednost seřadila v abecedním pořádku dle jména autora.

Myslím si, že ani jeden ze zmíněných překladatelů si nezaslouží, aby se na něj zapomnělo. Tato práce je věnovaná právě jim, a to proto, že svým rozsahem překládaných děl, či jejich kvalitou převyšovali všechny ostatní. Pozoruhodné je i to, že ve většině případů výběr překladů nekorespondoval s vlastní tvorbou, což mohlo při překládání působit jisté obtíže, avšak většina zmíněných překladů je kladně hodnocena.

8. RESUMÉ

Riassunto in italiano

La tesi è suddivisa in due parti. Nella prima parte scrivo sulle relazioni tra Boemi e Italia che ci danno uno sguardo complesso sulla situazione del periodo. Parlo anche sugli origini di questi relazioni e sull'influenza delle culture tra questi paesi.

Nella seconda parte mi sono concentrata sulla storia della traduzione ceca dell'Ottocento. Per capire i procedimenti della traduzione ceca è importante spiegare quali procedimenti si usavano in Europa perché questi hanno influenzato proprio la traduzione ceca. L'altro capitolo si è concentrato sulla letteratura che si traduce in questo periodo. La maggior parte delle traduzioni rappresentano i libretti, la poesia e la prosa, piuttosto il romanzo e la novella. Scrivo anche sulla vita, sulle opere e sulle traduzioni dei traduttori. I traduttori sono messi in ordine cronologico, le traduzioni sono messe in ordine alfabetico.

Il più importante passo del mio progetto era cercare le traduzioni dall'italiano. Secondo la bibliografia cercavo le traduzioni nei cataloghi di NKC, SKC e nel catalogo dell'Istituzione per la lingua ceca. Poi le potevo analizzare negli studi della Biblioteca Nazionale e dell'Istituzione per la lingua ceca a Praga. Meta della mia tesi era accertare su quale letteratura si sono concentrati i suddetti traduttori e perché, e quali scarti dall'originale si sono presentati nelle traduzioni mediante il confrontare dell'originale con la traduzione e dalle recensioni.

La tesi è dedicata ai questi traduttori, perché le sue traduzioni superano le traduzioni degli altri traduttori.

9. REJSTŘÍK PŘEKLÁDANÝCH SPISOVATELŮ

Alighieri, D.	21, 22, 35, 37-41
Altobelli, A.	47
Ariosto, L.	35, 37, 41
Boccaccio, G.	22
Buonarotti, M.	41, 42
Cannizzaro, T.	42, 44
Capuana, L.	23
Carducci, G.	23, 42, 43
Castelnuovo, E.	50
D'Annunzio, G.	23, 47, 48
De Amicis, E.	23, 49, 50
Deledda, G.	23
Di Giacomo, S.	23
Foscolo, U.	17, 27, 43, 45, 46
Goldoni, C.	22, 44
Lara, C.	50
Leopardi, G.	17, 37, 43
Mantovani, D.	50
Manzoni, A.	26, 32, 33
Mariula	51
Pellico, S.	35, 45, 46
Petrarca, F.	22, 24, 37
Rossini, G.	8
Rovetta, G.	51
Serao, M.	23, 52
Tasso, T.	8, 17, 26, 28-30, 35, 37, 44
Verga, G.	23
Vittorelli, J.	35

10. REJSTŘÍK PŘEKLÁDANÝCH DĚL

Albert	49
Básně	43
Básně lyrické	38
Básně Michelangela Buonarrotiho, malíře, sochaře i stavitele	41
Bludiště lásky	50
Božská komedie	38
Dítě rozkoše	47
Irena a Bludičky	51
Mater dolorosa	51
Monsignore a jiné novely	51
Na oceáně	49
Nešťastník	50
O hrobech	43
Obvazek na ránu	29
Osvoboděný Jerusalém	29
Osvobozený Jerusalém	44
Paní hostinská	43
Poesie italská nové doby	43
Poslední listy Jakuba Ortisa	46
Před odjezdem	50
Při západu slunce	52
Rinaldo bandita	50
Říční ekloga	48
Smrt vévody d'Ofena a jiné novely	48
Sprecha	47
V lávě	52
Vojenské povídky	49
Výbor básní (T. Cannizaro)	42
Výbor básní (G. Carducci)	42
Z mých žalářův	46
Zasnoubenci	32
Zuřivý Roland	41

11. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJE

Primární literatura:

AUGUSTA, P., *Kdo byl kdo v našich dějinách do roku 1918*, Praha: Libri, 1996. ISBN 80-85983-06-0.

FERRONI, G., *Storia della letteratura italiana: dalle origini al quattrocento*, Milano: Einaudi, 1991. ISBN 978-88-286-0073-2.

FERRONI, G., *Storia della letteratura italiana: dal cinquecento al settecento*, Milano: Einaudi, 1991. ISBN 978-88-286-0074-9.

FERRONI, G., *Storia della letteratura italiana: dall'ottocento al novecento*, Milano: Einaudi, 1991. ISBN 978-88-286-0075-6.

FORST, V., *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce. 1, A-G*, Praha: Academia, 1985. ISBN 80-200-0797-0.

FORST, V., *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce. 2, H-L; Dodatky k LČL 1, A-G. Sv. 1, H-J*, Praha: Academia, 1993. ISBN 80-200-0468-8.

HANZALOVÁ, J., *Soupis osobních písemných pozůstalostí a rodinných archivů v České republice*, Praha: Sekce archivní správy MV ČR, 1995. ISBN 80-901358-3-8.

HOJDA, Z. - OTTLOVÁ, M. - PRAHL, R., *Naše Itálie: stará i mladá Itálie v české kultuře 19. století*, Praha: Academia, 2012. ISBN 978-80-200-2032-1.

HRALA, M. a kol., *Kapitoly z dějin českého překladu*, Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0386-1.

LEVÝ, J., *České teorie překladu: Vývoj překladatelských teorií a metod v české literatuře. 1. díl*, Praha: Ivo Železný, 1996. ISBN 80-237-1735-9.

LEVÝ, J., *České teorie překladu. 2. díl*, Praha: Ivo Železný, 1996. ISBN 80-237-2839-3.

LEVÝ, J., *Umění překladu*, Praha: Ivo Železný, 1998. ISBN 80-237-3539-X.

MERHAUT, L., *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce. 4, S-Ž; Dodatky k LČL 1-3, A-Ř. Sv. 2, U-Ž; Dodatky A-Ř*, Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1671-3.

OPELÍK, J., *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. 3, M-Ř. Sv. 1, M-O, Praha: Academia, 2000. ISBN 80-200-0708-3.

Ottův slovník naučný. VII. díl, Dánsko-Dřevce, Praha: J. Otto, 1893.

Sekundární literatura:

ALIGHIERI, D., *Básně lyrické*, přeložil J. Vrchlický. Praha: J. Otto, 1891.

ALIGHIERI, D., *Božská komedie: Očistec*, přeložil J. Vrchlický. 2. vyd., Praha: J. Otto, 1891.

ALIGHIERI, D., *Božská komedie: Ráj*, přeložil J. Vrchlický. 1. vyd., Praha: Alois R. Lauer, 1882.

ARIOSTO, L., *Zuřivý Roland*, přeložil J. Vrchlický. Sv. 8, Praha: J. Otto, 1893.

BUONAROTTI, M., *Básně Michelangela Buonarrotiho, malíře, sochaře i stavitele*, přeložil J. Vrchlický. Praha: Bursík a Kohout, 1889.

CARDUCCI, G., *Výbor básní*, přeložil J. Vrchlický. Praha: F. Šimáček, 1890.

DE AMICIS, E., *Před odjezdem*, přeložil V. Hanus. Praha: F. Šimáček, 1894.

DE AMICIS, E., *Vojenské povídky*, přeložil V. Hanus. Praha: F. Šimáček, 1894. Povídka *Statečnost*, str. 9.

LEOPARDI, G., *Básně*, přeložil J. Vrchlický. Praha: E. Grégr, 1876.

MANTOVANI, D., *Rinaldo Bandita*, přeložil V. Hanus. Praha: F. Šimáček, 1897.

MANZONI, A., *Zasnaubenci: milánská historie ze sedmáctého století*, přeložil P. Ondrák. Sv. 1, Praha: Anna Špinková, 1842.

SERAO, M., *V láně*, přeložil V. Hanus. Praha: F. Šimáček, 1894.

ŠIMEK, O. *Dítě rozkoše*. *Literární listy*, 1899, roč. 20, str. 168-9.

TASSO, T., *Osvoboděný Jerusalém: Báseň hrdinská*. Přeložil V. Ziak. Brno: Karel Winiker, 1853.

VLČEK, J. *Dítě rozkoše*. *Obzor literární a umělecký*, 1899, roč. 1, str. 149.

VLČEK, J. V lávě. *Literární listy*, 1899, roč. 17, str. 207.

VRCHLICKÝ, J., Mé vzpomínky na Frant. Douchu. In *Vzpomínky členů Máje*. Praha: Máj - spolek českých spisovatelů belletristů, 1904. str. 173.

Internetové zdroje:

Digitální knihovna Kramerius NK ČR (online). Dostupné z WWW:

<<http://kramerius.nkp.cz/kramerius/Welcome.do>>

HONZL, J., *JUDr. Matěj Netval: humpolecký právník, překladatel a novinář*, Jihlava: Gymnázium Jihlava, 2008. Vedoucí práce Mgr. Eva Hurychová (online). Dostupné z WWW:

<<http://soc.nidm.cz/archiv/getWork/hash/40J16JH260789A>>

MANZONI, A., *I promessi sposi* (online), [cit. 2002-04-25]. Dostupné z WWW:

<http://www.liberliber.it/mediateca/libri/m/manzoni/i_promessi_sposi/html/testo.htm>

TASSO, T., *Gerusalemme liberata* (online), [cit. 2006-04-21]. Dostupné z WWW:

<http://www.liberliber.it/mediateca/libri/t/tasso/gerusalemme_liberata/html/index.htm>

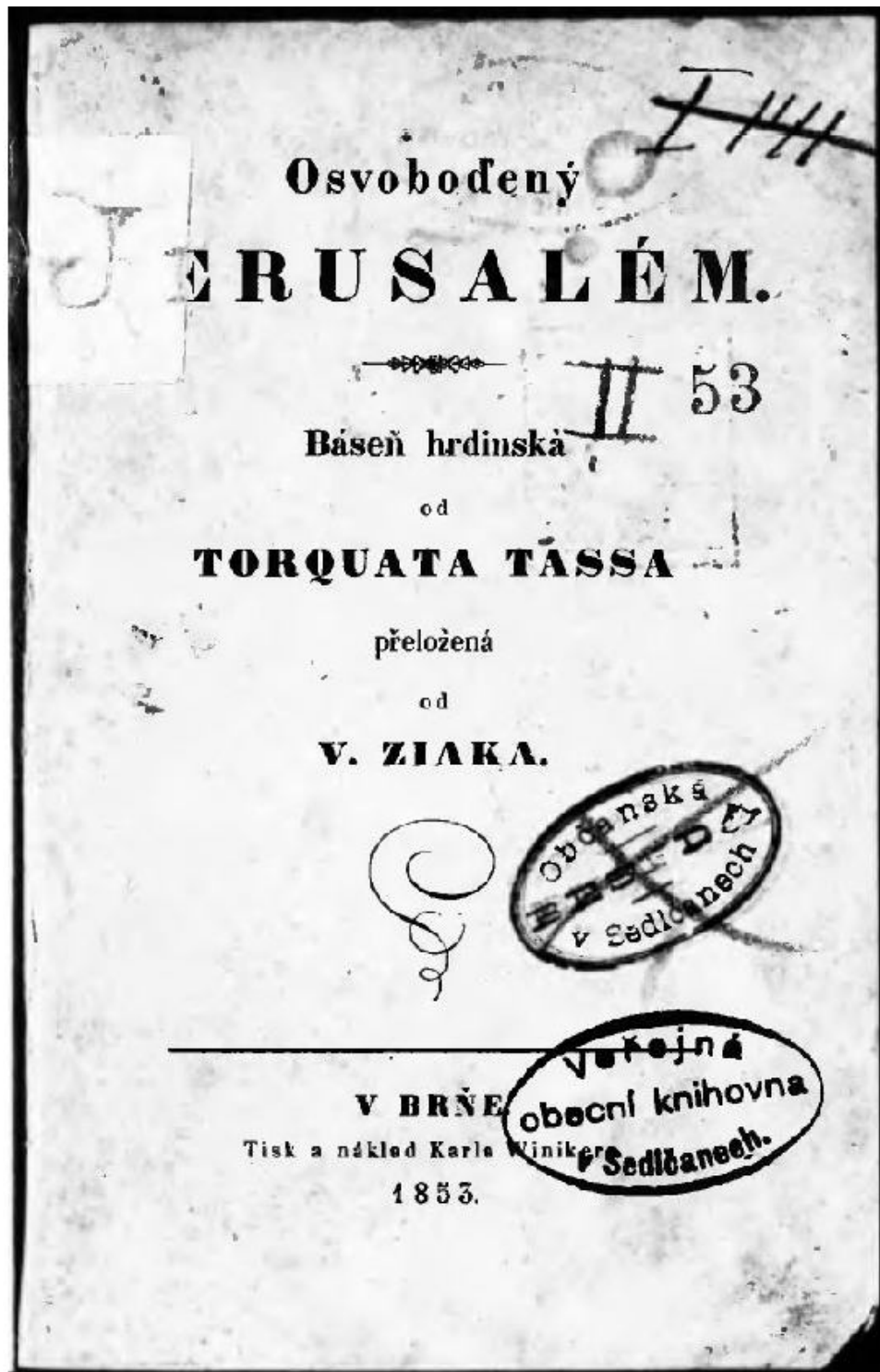
Soudnička (online), [cit. 2012-06-11]. Dostupné z WWW:

<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soudni%C4%8Dka>>

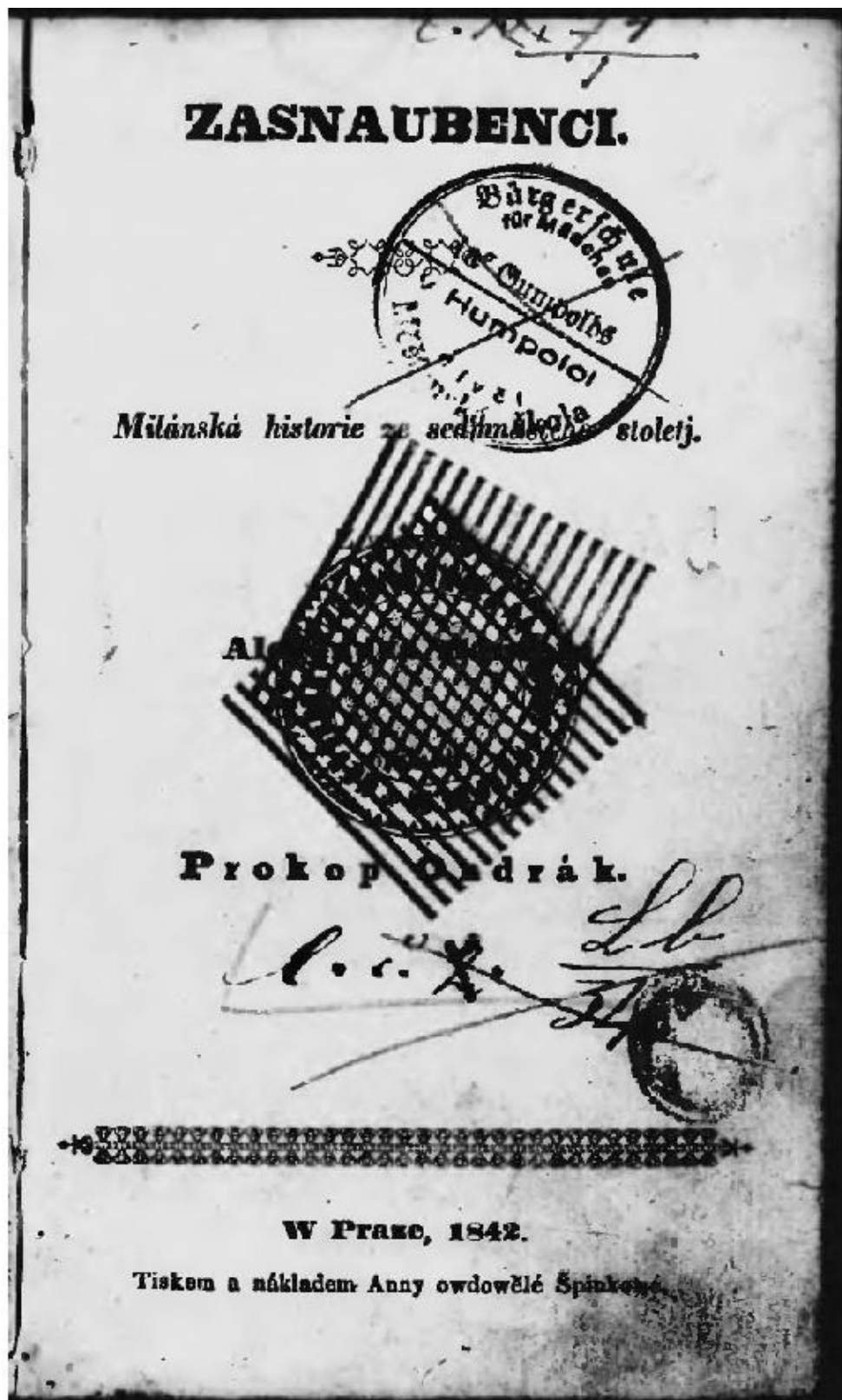
PARENTI Marino (online), [cit. 2013-01-24]. Dostupné z WWW:

<http://it.wikipedia.org/wiki/Marino_Parenti>

12. PŘÍLOHY

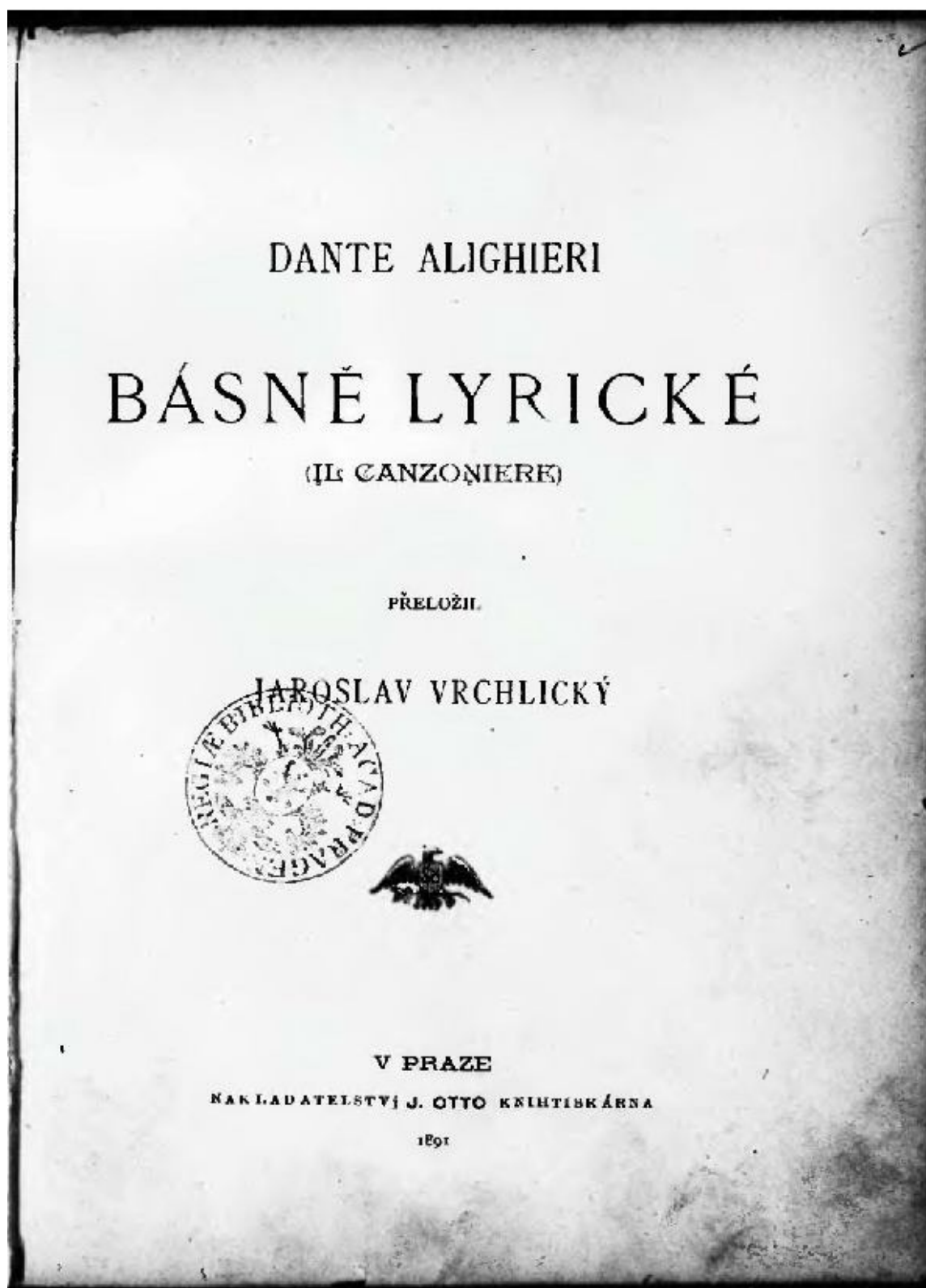
Příloha č. 1: TASSO. T., Osvobozený Jerusalém, přeložil V. Ziak. Brno: Karel Winiker, 1853. Digitální knihovna Kramerius NK ČR (online). Dostupné z WWW: <
http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=4271579&mcp=&idpi=23459532&author=%C5%BD%C3%A1k_Vincenc_Pavel>

Příloha č. 2: MANZONI, A., Zasnoubenci: milánská historie ze sedmnáctého století, přeložil P. Ondrák. Praha: Anna Špinková, 1842. Digitální knihovna Kramerius NK ČR (online).

Dostupné z WWW: <

http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=427886&mcp=&idpi=12439996&author=Ondr%C3%A1k_Prokop>

Příloha č. 3: ALIGHIERI, D., *Básně lyrické*, přeložil J. Vrchlický. Praha: J. Otto, 1891.

Digitální knihovna Kramerius NK ČR (online). Dostupné z WWW: <

[http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=2078495&mcp=&idpi=17697745
&author=Vrchlick%C3%BD_Jaroslav](http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=2078495&mcp=&idpi=17697745&author=Vrchlick%C3%BD_Jaroslav)>

DANTE ALIGHIERI
BOŽSKÁ KOMEDIE

PEKLO

PŘELOŽIL

JAROSLAV VRCHLICKÝ

TŘETÍ, OPRAVENÉ VYDÁNÍ

V PRAZE

NAKLADATELSTVÍ J. OTTO KNIHTISKárNA

1897

Příloha č. 4: ALIGHIERI, D., *Božská komedie: Peklo*, přeložil J. Vrchlický. 3. vyd., Praha: J. Otto, 1897. Digitální knihovna Kramerius NK ČR (online). Dostupné z WWW: <
[http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=1604247&mcp=&idpi=15880537
&author=Vrchlick%C3%BD_Jaroslav](http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=1604247&mcp=&idpi=15880537&author=Vrchlick%C3%BD_Jaroslav)>

č. 7.

DANTE ALIGHIERI
BOŽSKÁ KOMEDIE.

ROZMĚREM ORIGINALU

PŘELOŽIL

JAROSLAV VRCHLICKÝ.

1.9.

RÁJ.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNIHTISKÁRNY ALOISE R. LAUERMANNA.

1882.

Příloha č. 5: ALIGHIERI, D., *Božská komedie: Ráj*, přeložil J. Vrchlický. 1. vyd., Praha: Alois R. Lauer mann, 1882. Digitální knihovna Kramerius NK ČR (online). Dostupné z WWW:

<http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=1603987&mcp=&idpi=15880017&author=Vrchlick%C3%BD_Jaroslav>

L. ARIOSTO:
ZUŘIVÝ ROLAND

PŘELOŽIL

JAROSLAV VRCHLICKÝ

1891

NAKLADATELSTVÍ J. OTTO KNIHTISKÁRNA
V PRAZE

Příloha č. 6: ARIOSTO, L., *Zuřivý Roland*, přeložil J. Vrchlický. Sv. 8, Praha: J. Otto, 1893.
Digitální knihovna Kramerius NK ČR (online). Dostupné z WWW: <
[http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=4815811&mcp=&idpi=24853177
&author=Vrchlick%C3%BD_Jaroslav](http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=4815811&mcp=&idpi=24853177&author=Vrchlick%C3%BD_Jaroslav)>

J. Macháček

◁ **BÁSNĚ**

MICHELANGELO BUONARROTIHO ▷

MALÍŘE, SOCHAŘE I STAVITELE.

PŘELOŽIL

JAROSLAV VRCHLICKÝ.

V PRAZE.

BURSÍK A KOHOUT.

Příloha č. 7: BUONAROTTI, M., *Básně Michelangela Buonarrotiho, malíře, sochaře i stavitele*, přeložil J. Vrchlický. Praha: Bursík a Kohout, 1889. Digitální knihovna Kramerius NK ČR (online). Dostupné z WWW: <
http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=2154662&mcp=&idpi=17840362&author=Vrchlick%C3%BD_Jaroslav>

GIOSUÈ CARDUCCI:
VÝBOR BÁSNÍ.

SE SVOLENÍM BĀSNÍKA

PŘELOŽIL

JĀROSLAV VRCHLICKÝ.

V PRAZE.
KNIHTISKĀRNA **F. ŠIMĀČEK** NAKLADATELÉ.
1890.

Přiloha č. 8: CARDUCCI, G., *Výbor básní*, přeložil J. Vrchlický. Praha: F. Šimáček, 1890.

Digitální knihovna Kramerius NK ČR (online). Dostupné z WWW: <

<http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=2116486&mcp=&idpi=17769553>

&author=Vrchlick%C3%BD_Jaroslav>

Paní hostinská.

Veselohra o třech jednáních.

Vlašsky napsal

Carlo Goldoni

Přeložil

Jaroslav Vrchlický.

(Poprvé provozováno o Carnevalu v Benátkách roku 1753.)

V PRAZE.

Nákladem Jaroslava Pospíšila.

1893.

Příloha č. 9: GOLDONI, C., *Paní hostinská*, přeložil J. Vrchlický. Praha: J. Pospíšil, 1893. Digitální knihovna Kramerius NK ČR (online). Dostupné z WWW: <
http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=2420037&mcp=&idpi=18576643&author=Vrchlick%C3%BD_Jaroslav>

BÁSNĚ

GIACOMA LEOPARDI-HO

Přeložil

JAROSLAV VRCHLICKÝ

A 7828

V PRAZE

Tisk a náklad dra. Ed. Grégra

1876

Příloha č. 10: LEOPARDI, G., *Básně*, přeložil J. Vrchlický. Praha: E. Grégr, 1876. Digitální knihovna Kramerius NK ČR (online). Dostupné z WWW: <
http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=3324046&mcp=&idpi=21229751&author=Vrchlick%C3%BD_Jaroslav>

POESIE ITALSKÁ NOVÉ DOBY

(1782—1882).

SESTAVIL A PŘELOŽIL

JAROSLAV VRCHLICKÝ.

[1884]

V PRAZE.

NAKLADATEL JOS. R. VILÍMEK, KNIHTISKÁRNA.

Příloha č. 11: *Poesie italská nové doby*, přeložil J. Vrchlický. Praha: Jos. R. Vilímek, 1884. Digitální knihovna Kramerius NK ČR (online). Dostupné z WWW: <
http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=1088956&mcp=&idpi=14228385&author=Vrchlick%C3%BD_Jaroslav>

č. 88

GABRIELE D'ANNUNZIO

SMRT VÉVODY D'OFENA

A JINÉ NOVELY

(ZE SBÍREK NÁSILNÍCI A MODLÁŘI)

Z VLAŠTINY PŘELOŽIL

VÁCSLAV HANUS

V PRAZE

KNHTISKÁRNA F. ŠIMÁČEK, NAKLADATELĚ

1897

Příloha č. 12: D'ANNUNZIO, G., *Smrt vévody d'Ofena a jiné novely*, přeložil V. Hanus. Praha: F. Šimáček, 1897. Digitální knihovna Kramerius NK ČR (online). Dostupné z WWW: <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=4501875&mcp=&idpi=23902115&author=Hanus_V%C3%A1clav>

NEŠŤASTNÍK

NAPSAL

ENRICO CASTELNUOVO

Z VLAŠTINY PŘELOŽIL

VÁCLAV HANUS

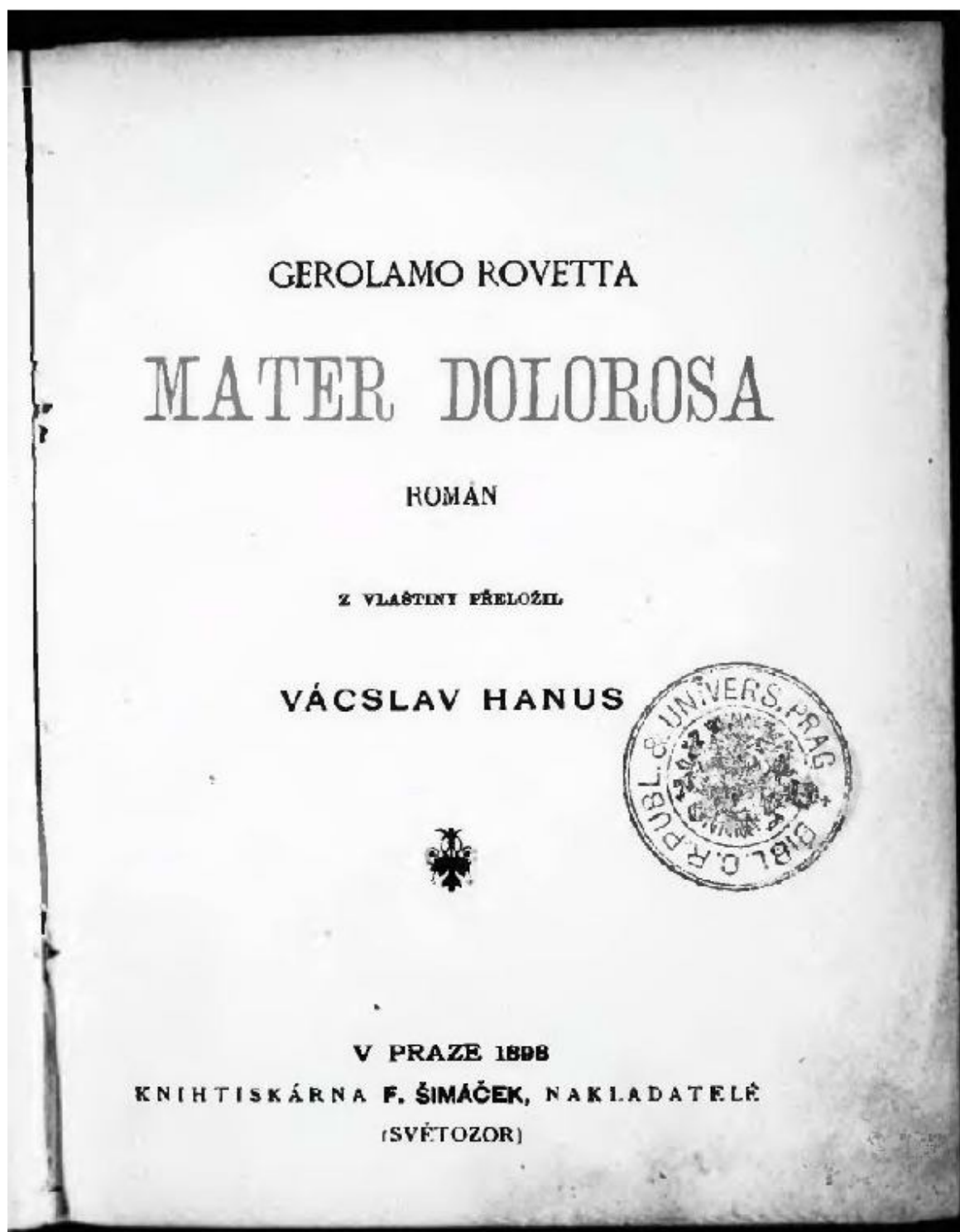

V PRAZE 1895

KNIHTISKÁRNA F. ŠIMÁČEK, NAKLADATELÉ
(SVĚTOZOR)

Příloha č. 13: CASTELNUOVO, E., *Nešťastník*, přeložil V. Hanus. Praha: F. Šimáček, 1895. Digitální knihovna Kramerius NK ČR (online). Dostupné z WWW: <
http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=3954929&mcp=&idpi=22544185&author=Hanus_V%C3%A1clav>

Příloha č. 14: ROVETTA, G., *Mater dolorosa*, přeložil V. Hanus. Praha: F. Šimáček, 1898. Digitální knihovna Kramerius NK ČR (online). Dostupné z WWW: <
[http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=3951342&mcp=&idpi=22537244
&author=Hanus_V%C3%A1clav](http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=3951342&mcp=&idpi=22537244&author=Hanus_V%C3%A1clav)>